

Regional tillväxtpolitik

Sammanfattning

Utskottet föreslår enhälligt ett tillkännagivande till regeringen med anledning av motionsyrkanden som rör lokalisering och organisering av statliga myndigheter. Utskottet anser att regeringen ska pröva möjligheterna att omlokalisera myndigheter från större städer till landsbygden. Regeringen bör i lämpligt sammanhang återrapporera till riksdagen vilka åtgärder den har vidtagit och hur de principer som riksdagen sedan tidigare fastställt tillämpas.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår övriga motionsyrkanden, främst med hänvisning till pågående utredningar och arbeten. Motionsyrkandena handlar bl.a. om övergripande frågor om regional tillväxt, kommersiell och offentlig service på landsbygden och återföring av medel från vatten- och vindkraft.

I betänkandet finns nio reservationer (M, SD, C, V, L, KD).

Behandlade förslag

Cirka 60 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2015/16.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	7
Ärendet och dess beredning.....	7
Utskottets överväganden.....	8
Inledning.....	8
Vissa övergripande frågor om regional tillväxt	8
Motionerna.....	9
Vissa kompletterande uppgifter	10
Utskottets ställningstagande.....	13
Lokalisering och organisering av statliga myndigheter	14
Motionerna.....	14
Vissa kompletterande uppgifter	18
Utskottets ställningstagande.....	23
Kommersiell och offentlig service på landsbygden.....	25
Motionerna.....	25
Vissa kompletterande uppgifter	26
Utskottets ställningstagande.....	31
Återföring av medel från vatten- och vindkraft.....	32
Motionerna.....	32
Vissa kompletterande uppgifter	33
Utskottets ställningstagande.....	36
Humankapital och jämställdhet	36
Motionen.....	36
Vissa kompletterande uppgifter	37
Utskottets ställningstagande.....	38
Transportbidraget	39
Motionen.....	39
Vissa kompletterande uppgifter	40
Utskottets ställningstagande.....	40
Landsbygdssäkring	41
Motionen.....	41
Utskottets ställningstagande.....	41
Lokalt ledd utveckling och Leadermetoden.....	42
Motionen.....	42
Vissa kompletterande uppgifter	43
Utskottets ställningstagande.....	43
Samordning och administration av projektmedel	44
Motionerna.....	44
Vissa kompletterande uppgifter	45
Utskottets ställningstagande.....	46
Utvecklingen i vissa län och regioner.....	48
Motionerna.....	48
Utskottets ställningstagande.....	48
Reservationer	49
1. Kommersiell och offentlig service på landsbygden, punkt 3 (M, C, L, KD)	49
2. Återföring av medel från vatten- och vindkraft, punkt 4 (SD)	50
3. Återföring av medel från vatten- och vindkraft, punkt 4 (C).....	51

4. Återföring av medel från vatten- och vindkraft, punkt 4 – motiveringen (V)	52
5. Humankapital och jämställdhet, punkt 5 (M)	53
6. Transportbidraget, punkt 6 (SD).....	54
7. Landsbygdssäkring, punkt 7 (V).....	55
8. Lokalt ledd utveckling och Leadermetoden, punkt 8 (C, V).....	55
9. Samordning och administration av projektmedel, punkt 9 (KD)	56
Särskilda yttranden	58
1. Vissa övergripande frågor om regional tillväxt, punkt 1 (C)	58
2. Humankapital och jämställdhet, punkt 5 (C)	58
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	60
Motioner från allmänna motionstiden 2015/16	60
<i>Bilaga 2</i>	
Motionsyrkanden om utvecklingen i vissa län och regioner	67
<i>Tabell</i>	
Motionsyrkanden om utvecklingen i vissa län och regioner	67

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Vissa övergripande frågor om regional tillväxt

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:108 av Edward Riedl (M),

2015/16:602 av Gunilla Svantorp m.fl. (S) yrkande 1,

2015/16:777 av Lena Asplund (M),

2015/16:1866 av Eva Lindh m.fl. (S),

2015/16:2344 av Eva Lindh m.fl. (S),

2015/16:2369 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 1,

2015/16:2534 av Börje Vestlund m.fl. (S) yrkande 1 och

2015/16:2653 av Cecilia Widegren (M).

2. Lokalisering och organisering av statliga myndigheter

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om lokalisering och organisering av statliga myndigheter och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2015/16:1190 av Lars Hjalmered m.fl. (M, C, FP, KD) yrkande 2,

2015/16:2351 av Josef Fransson m.fl. (SD) yrkande 3 och

2015/16:2454 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 6,

bifaller delvis motionerna

2015/16:602 av Gunilla Svantorp m.fl. (S) yrkande 2,

2015/16:776 av Lena Asplund (M),

2015/16:1013 av Maria Strömkvist m.fl. (S),

2015/16:1023 av Jasenko Omanovic och Eva Sonidsson (båda S),

2015/16:1036 av Fredrik Lundh Sammeli (S) yrkande 1,

2015/16:1056 av Sten Bergheden och Lotta Olsson (båda M) yrkande 2,

2015/16:1506 av Kalle Olsson och Paula Holmqvist (båda S),

2015/16:1511 av Hans Ekström och Caroline Helmersson Olsson (båda S),

2015/16:1975 av Per-Ingvar Johnsson och Anders Åkesson (båda C),

2015/16:2209 av Monica Haider m.fl. (S),

2015/16:3140 av Per Åsling och Anders Ahlgren (båda C) och

2015/16:3147 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkande 20 och

avslår motionerna

2015/16:782 av Robert Hannah (FP) yrkandena 1 och 2,

2015/16:1036 av Fredrik Lundh Sammeli (S) yrkande 2,

2015/16:1056 av Sten Bergheden och Lotta Olsson (båda M) yrkande 1,

2015/16:1218 av Mats Persson (FP) och

2015/16:1766 av Carl-Oskar Bohlin (M).

3. **Kommersiell och offentlig service på landsbygden**

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:1099 av Jan R Andersson m.fl. (M) yrkande 1,

2015/16:1149 av Jabar Amin (MP),

2015/16:1190 av Lars Hjalmered m.fl. (M, C, FP, KD) yrkande 1,

2015/16:1375 av Anders Ahlgren och Anders Åkesson (båda C),

2015/16:1934 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 3,

2015/16:2075 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 6,

2015/16:2454 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 3,

2015/16:2988 av Per Åsling och Anders Ahlgren (båda C) och

2015/16:3147 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkande 18.

Reservation 1 (M, C, L, KD)

4. **Återföring av medel från vatten- och vindkraft**

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:1895 av Saila Quicklund (M),

2015/16:1898 av Saila Quicklund (M),

2015/16:2369 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 22,

2015/16:2854 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) yrkande 19
och

2015/16:3136 av Per Åsling (C).

Reservation 2 (SD)

Reservation 3 (C)

Reservation 4 (V) – motiveringen

5. **Humankapital och jämställdhet**

Riksdagen avslår motion

2015/16:2454 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 9.

Reservation 5 (M)

6. **Transportbidraget**

Riksdagen avslår motion

2015/16:2351 av Josef Fransson m.fl. (SD) yrkande 2.

Reservation 6 (SD)

7. **Landsbygdssäkring**

Riksdagen avslår motion

2015/16:377 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 2.

Reservation 7 (V)

8. **Lokalt ledd utveckling och Leadermetoden**

Riksdagen avslår motion

2015/16:377 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 23.

Reservation 8 (C, V)

9. Samordning och administration av projektmedel

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:330 av Monica Green m.fl. (S) och

2015/16:3147 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkande 3.

Reservation 9 (KD)

10. Utvecklingen i vissa län och regioner

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:80 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M) yrkande 2,

2015/16:477 av Lotta Finstorp m.fl. (M),

2015/16:610 av Patrik Engström m.fl. (S),

2015/16:2140 av Jan-Olof Larsson m.fl. (S),

2015/16:2391 av Lena Hallengren och Krister Örnfjäder (båda S),

2015/16:2534 av Börje Vestlund m.fl. (S) yrkande 2,

2015/16:2537 av Gunilla Carlsson m.fl. (S) och

2015/16:3131 av Per Åsling (C).

Stockholm den 14 april 2016

På näringsutskottets vägnar

Jennie Nilsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Jennie Nilsson (S), Lars Hjärmered (M), Hans Rothenberg (M), Josef Fransson (SD), Ulf Berg (M), Per-Arne Håkansson (S), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M), Anna Wallén (S), Mattias Bäckström Johansson (SD), Said Abdu (L), Mattias Jonsson (S), Anna-Caren Säterberg (S), Hanna Westerén (S), Peter Helander (C), Håkan Svenneling (V), Elisabet Knutsson (MP) och Aron Modig (KD).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlas 57 motionsyrkanden om regional tillväxtpolitik från den allmänna motionstiden 2015/16.

Under riksmötet har Folkpartiet liberalerna (FP) bytt namn till Liberalerna (L).

Utskottets överväganden

Inledning

Riksdagens mål för den regionala tillväxtpolitiken är utvecklingskraft i alla delar av landet med stärkt lokal och regional konkurrenskraft. En mer utförlig beskrivning av politikens mål finns att läsa i budgetpropositionen för 2008 (prop. 2007/08:1 utg.omr. 19).

Den regionala tillväxtpolitiken omfattar bl.a. insatser för en hållbar regional tillväxt i form av projektverksamhet och olika former av regionala företagsstöd samt utbetalningar från Europeiska regionala utvecklingsfonden (Eruf). Regionala hänsyn ska också tas inom andra politikområden, t.ex. infrastruktur och kommunikationer, jobb och utbildning samt näringspolitiken. Vid utskottets behandling av 2016 års budgetproposition och anslagen för utgiftsområde 19 Regional tillväxt redogjorde utskottet för regeringens inriktning för den regionala tillväxtpolitiken och inriktningen för sammanhållningspolitiken i Sverige under perioden 2014–2020 (prop. 2015/16:1 utg.omr. 19, bet. 2015/16:NU2). En majoritet i utskottet tillstyrkte regeringens förslag till anslag för 2016. Företrädare för Moderaterna, Sverigedemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna valde att inte delta i beslutet om anslag och hänvisade i stället i särskilda yttranden till sin syn på inriktningen av den regionala tillväxtpolitiken samt i förekommande fall de alternativa budgetförslag som lagts fram av deras partier.

I det följande behandlas motionsyrkanden om olika frågor som rör regional tillväxt från den allmänna motionstiden 2015/16. Motionerna delas upp i avsnitten Vissa övergripande frågor om regional tillväxt, Lokalisering och organisering av statliga myndigheter, Kommersiell och offentlig service på landsbygden, Återföring av medel från vatten- och vindkraft, Humankapital och jämställdhet, Transportbidraget, Landsbygdssäkring, Lokalt ledd utveckling och Leadermetoden, Samordning och administration av projektmedel och Utvecklingen i vissa län och regioner.

Vissa övergripande frågor om regional tillväxt

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om vissa övergripande frågor om regional tillväxt. Utskottet hänvisar till det pågående och planerade arbetet inom ramen för den parlamentariska landsbygds-kommittén.

Jämför särskilt yttrande 1 (C).

Motionerna

I motion 2015/16:602 av Gunilla Svantorp m.fl. (S) efterfrågas en aktiv regionalpolitik för att skapa tillväxt i hela landet (yrkande 1). Detta kräver enligt motionärerna att flera politikområden samspelar. Motionärerna framhåller att regeringens politik innehåller flera bra intentioner och ansatser, t.ex. landsbygdsutredningen och arbetet med skogsprogrammet. Samtidigt påtalas att det finns problem med matchning på den svenska arbetsmarknaden, och motionärerna betonar att det bl.a. behövs ett ökat samarbete mellan näringsliv, fackliga organisationer och utbildningsväsen.

I motion 2015/16:1866 av Eva Lindh m.fl. (S) betonas vikten av att regeringen beaktar en levande skärgård i en aktiv politik för landsbygdsutveckling. En förutsättning för en levande skärgård är enligt motionärerna en bofast skärgårdsbefolkning. Motionärerna betonar behovet av samordnade insatser och lyfter fram vikten av fungerande transporter, grundläggande samhällsservice och tillgång till bostäder för att människor ska kunna bo kvar i skärgården året runt.

I motion 2015/16:2344 av Eva Lindh m.fl. (S) efterfrågas en översyn av förutsättningar för arbetstillfällen på landsbygden. Motionärerna lyfter fram olika sätt att stärka den regionala arbetsmarknaden för att därigenom stärka svensk utveckling. Här nämns t.ex. goda förutsättningar för de s.k. gröna näringarna och landsbygdsturismen.

Behovet av en framtidsinriktad urban tillväxtpolitik som gör det möjligt för företag och människor att utvecklas framhålls i motion 2015/16:2534 av Börje Vestlund m.fl. (S) (yrkande 1). Motionärerna menar att tillväxten i urbana områden kan hämmas av saker som bostadsbrist, en överbelastad kollektivtrafik och ett ökat efterfrågetryck på en fungerande arbetsmarknad, utbildning och skola.

I motion 2015/16:108 av Edward Riedl (M) förordas att riksdagen ska tillkännage för regeringen att den ska se över möjligheten att inrätta s.k. ekonomiska frizoner i glesbygdsområden. Motionären framhåller att detta skulle kunna minska bidragsberoendet och öka självförsörjningen i dessa delar av landet. Han påtalar att sådana frizoner införts i andra europeiska länder i områden som har halkat efter landet i stort ekonomiskt.

I motion 2015/16:777 av Lena Asplund (M) påtalas vikten av att människor kan bo och arbeta i glesbygden. Motionären understryker att detta är en viktig fråga såväl för de som lever i glesbygden som för Sverige i helhet. För att detta ska bli möjligt måste det enligt motionären finnas företag som kan erbjuda arbetstillfällen i dessa områden. Det bör därför göras en översyn av hur man skulle kunna stimulera till företagande samt vilka åtgärder som kan vidtas, alternativt vilka regler som kan förenklas för att få företag att våga anställa i glesbygdsområden i Sverige.

I motion 2015/16:2653 av Cecilia Widegren (M) förordas att riksdagen ska tillkännage för regeringen att skatter, regler och offentlig service bör utformas så att vi får en levande landsbygd och så att det är möjligt att leva i hela Sverige.

I partimotion 2015/16:2369 av Anders W Jonsson m.fl. (C) presenteras en politik för att utveckla hela landet. Motionärerna framhåller vikten av att hela landet ska leva och utvecklas och att alla ska ha likvärdiga möjligheter att växa upp, gå i skolan, arbeta, bo och driva företag och konsumera kultur i hela vårt land (yrkande 1). Likvärdiga möjligheter innebär enligt motionärerna en bra skola, tillgång till mobiltelefoni och bredband, drivmedel, livsmedel, offentlig service, kultur och natur utan att det per automatik innebär likformighet.

Vissa kompletterande uppgifter

Utredning om en politik för Sveriges landsbygder

Den 25 juni 2015 tillsatte regeringen en parlamentariskt sammansatt kommitté som ska lämna förslag till inriktning och utformning av en sammanhållen politik för en långsiktigt hållbar utveckling i Sveriges landsbygder (dir. 2015:73). Den 31 mars 2016 överlämnade Parlamentariska landsbygds-kommittén (landsbygdskommittén) sitt delbetänkande På väg mot en ny politik för Sveriges landsbygder – landsbygdernas utveckling, möjligheter och utmaningar (SOU 2016:26) till regeringen. I betänkandet har kommittén kartlagt och analyserat hur Sveriges landsbygder har utvecklats under de senaste 40 åren och vilka effekter och vilken betydelse den förda politiken har haft för landsbygdernas utveckling. Kommittén beskriver också utvecklingen inom områdena boende och samhällsplanering, infrastruktur, kommersiell och offentlig service, kompetensförsörjning och näringsliv samt företagande. Landsbygdskommittén finner bl.a. att utvecklingen i Sveriges landsbygder skiljer sig åt, och förenklat menar de att det går att tala om tre grupper av landsbygdskommuner, nämligen glesa och mycket glesa landsbygds-kommuner, tätortsnära landsbygder samt de tre storstadsområdena och de större täta kommunerna. Dessa har delvis olika möjligheter och står inför något olika utmaningar.

Landsbygdskommittén identifierar flera faktorer som gör att de anser att det finns goda förutsättningar för hållbar utveckling och tillväxt i Sveriges landsbygder. Landsbygderna är t.ex. rika på naturresurser och råvaror, och kommittén menar att flera av landsbygdens näringar kommer att spela en avgörande roll för samhällets omställning till en biobaserad och klimatanpassad ekonomi. Vidare har Sveriges landsbygder särskilda tillgångar i form av natur- och kulturlandskap. Kommittén framhåller också att det på många håll i Sverige finns världsunika platser och upplevelser, vilket gör att det finns goda möjligheter för utveckling och tillväxt inom besöksnäringen. Slutligen betonar kommittén även att de kvinnor och män som har valt att bosätta sig, leva och driva verksamhet i Sveriges landsbygder är en viktig faktor som talar för en positiv utveckling. Kommittén framhåller att det finns många exempel på att landsbygder är fulla av engagerade, kreativa och aktiva människor och företag.

För att ta till vara den potential som finns för en framtida hållbar utveckling och tillväxt i hela landet anser kommittén att det behövs en ny politik för Sveriges landsbygder. En sådan politik bör enligt kommittén utformas så att

det blir möjligt att hantera de möjligheter och utmaningar som olika typer av landsbygder har och står inför. Kommittén framhåller dock samtidigt att det finns skäl att främst rikta in det fortsatta arbetet på att ta fram förslag och åtgärder för att förbättra förutsättningarna för utveckling och tillväxt i de glesa och mycket glesa landsbygderna eftersom det är där utmaningarna är som störst. Utifrån denna slutsats gör kommittén fyra ställningstaganden.

För det första anser kommittén att Sverige behöver en mer sammanhållen och aktiv politik för landsbygdernas utveckling. Enligt kommitténs bedömning har en stor del av den hittills förda politiken varit alltför kortsiktig, fragmenterad och sektoriell. För att åstadkomma en långsiktigt hållbar utveckling krävs enligt kommittén ett tydligare helhetsperspektiv på statens agerande. I sitt fortsatta arbete kommer kommittén därför att tydliggöra de statliga myndigheternas roller i det samlade uppdraget att skapa förutsättningar för utveckling och tillväxt i Sveriges landsbygder. I slutbetänkandet avser kommittén att lämna förslag på en ny målstruktur för och organisering av arbetet med landsbygdernas utveckling.

För det andra menar kommittén att hushåll och företag i hela Sverige måste kunna dra nytta av digitaliseringens möjligheter. Kommittén konstaterar att förutsättningarna för att nå dagens bredbandsmål, dvs. att 90 procent av landet ska ha tillgång till digital infrastruktur 2020, är goda. Samtidigt framhåller de att landsbygderna kommer att halka efter om ambitionen inte höjs. Kommittén anser därför att regeringen så snart som möjligt bör ta fram ett förslag till en ny målformulering om att hela befolkningen ska ha tillgång till digital infrastruktur med hög överföringskapacitet senast 2025. Målformuleringen bör särskilt inkludera landsbygderna och en plan för hur en hundraprocentig utbyggnad ska gå till.

För det tredje behöver det enligt kommitténs mening skapas förutsättningar för en fungerande kompetensförsörjning i hela landet. På så vis ska den långsiktiga tillgången till kompetent arbetskraft säkras och en fortsatt utflyttning från landsbygderna motverkas. Kommittén menar att möjligheterna till högre utbildning kan och bör utvecklas och stärkas ytterligare genom att universitet och högskolor får ett förtydligat uppdrag att tillhandahålla mer flexibla utbildningslösningar och samverka med lokala och regionala aktörer. Inom ramen för arbetet med slutbetänkandet kommer kommittén att analysera vilken betydelse möjligheter till högre utbildning har för var individer väljer att bosätta sig.

För det fjärde anser kommittén att regeringen så snart som möjligt bör ta initiativ till en omlokalisering av statliga myndigheter och arbetstillfällen så att de kan bidra till utveckling och tillväxt i hela landet. Kommittén lyfter fram flera skäl till att staten behöver bli mer närvarande i hela landet, t.ex. för att skapa statliga jobb, stärka medborgarnas och företagets förtroende för förvaltningen och den förda politikens och förvaltningens legitimitet och sänka kostnaden för förvaltningen. Kommittén framhåller att den omlokalisering som introducerades av den danska regeringen hösten 2015 och som innebär att ca

10 procent av de statliga arbetstillfällena ska flyttas från Köpenhamn till ca 40 orter runt om i landet kan tjäna som en möjlig förebild.

I sitt fortsatta arbete anför kommittén att den också särskilt kommer att fokusera på följande frågor:

- Hur kan och bör staten agera för att skapa förutsättningar och verktyg för kommuner att hantera demografiska utmaningar och öka sin attraktivitet för kvinnor och män samt för företag?
- Vilket ansvar har staten, och vilka åtgärder kan den vidta för att säkerställa en långsiktigt hållbar kompetensförsörjning i Sveriges landsbygder?
- Hur kan en framtida modell för effektiv landsbygdssäkring se ut?
- Hur skapas bättre förutsättningar för landsbygderna att utnyttja de möjligheter som följer av ökad globalisering och digitalisering?
- Hur skapas möjligheter för näringslivsbaserad tillväxt som tar hänsyn till de olika territoriella och demografiska grundförutsättningarna som landets olika delar har?
- Hur skapas bättre förutsättningar för att ta till vara den kraft och det engagemang som finns i Sveriges landsbygder – i form av de kvinnor och män som lever där och de organisationer som är verksamma där – i arbetet för en uthållig utveckling och tillväxt?
- Behöver staten slå fast en form av miniminivå när det gäller tillgängligheten till kommersiell och offentlig service, och vilket ansvar har i sådana fall staten när olika aktörer inte klarar av att leva upp till dessa nivåer?

Senast den 31 januari 2017 ska landsbygdskommittén slutredovisa uppdraget.

Landsbygdsprogrammet

Landsbygdsprogrammet är en del av EU:s strategi för att nå målen i den gemensamma landsbygdspolitiken. Programmet innehåller satsningar i form av stöd och ersättningar för att utveckla landsbygden som finansieras ungefär till hälften av Sverige och till hälften av EU. Landsbygdsprogrammet ligger inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel och hanteras därmed av miljö- och jordbruksutskottet. Under perioden 2014–2020 görs det en satsning på stöd till kommersiell service och lokal serviceutveckling inom ramen för programmet med 750 miljoner kronor.

Skärgårdsfrågor

Regeringen beviljade i mars 2016 Skärgårdarnas Riksförbund 5,4 miljoner kronor för dess arbete med att skapa goda förutsättningar för sysselsättning, boende och service i Sveriges skärgårdar. Bidraget ska bl.a. användas till riksförbundets arbete med att informera förbundets medlemmar och skärgårdsbor om frågor som rör utvecklingen i skärgårdarna samt att stödja och driva utvecklingsinsatser. Förbundet ska också bistå myndigheter med kunskap och erfarenheter. Frågor som rör jämställdhet, mångfald och integration

ska uppmärksammas i förbundets arbete. Bidraget ska utbetalas med högst 1,8 miljoner kronor per år under perioden 2016–2018. Utgifterna ska belasta anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt.

Ett liknande bidrag beviljades av den förra regeringen i januari 2013 och omfattade 5,1 miljoner kronor för perioden 2013–2015.

Utskottets ställningstagande

Riksdagens fastställda mål för den regionala tillväxtpolitiken är utvecklingskraft i alla delar av landet med stärkt lokal och regional konkurrenskraft. För att nå målet krävs det enligt utskottets uppfattning insatser på många olika områden och en aktiv och modern regionalpolitik där det regionala perspektivet synliggörs. Genom att se till de skillnader som finns när det gäller möjligheter och utmaningar i olika regioner skapas förutsättningar för utveckling och tillväxt i hela landet. Politiken måste vidare vara ett effektivt verktyg för en rättvis, inkluderande och hållbar utveckling i Sveriges alla regioner, såväl i gles- och landsbygder som i storstäder. På så vis kan politiken möta vår tids stora samhällsutmaningar som är kopplade till demografi, globalisering, klimat och energi.

I flera av de aktuella motionerna framhålls behovet av att alla Sveriges regioner ska få möjlighet att utvecklas. I motion 2015/16:602 (S) betonas behovet av en aktiv politik för tillväxt i hela landet. I motion 2015/16:1866 (S) anförs att regeringen ska beakta en levande skärgård i en aktiv politik för landsbygdsutveckling och i motion 2015/16:2534 (S) att regeringen ska beakta behovet av en urban tillväxtpolitik. Slutligen förordas i motion 2015/16:2369 (C) ett tillkännagivande om att hela landet ska leva och utvecklas och att alla ska ha likvärdiga möjligheter att växa upp, gå i skolan, arbeta, bo, driva företag och konsumera kultur i hela vårt land. I några av de aktuella motionerna föreslås vidare olika åtgärder för att skapa regional tillväxt. I motion 2015/16:108 (M) förordas att regeringen ska se över möjligheten att införa ekonomiska frizoner i glesbygden, i motion 2015/16:2344 (S) begärs en översyn av förutsättningarna för arbetstillfällen på landsbygden, i motion 2015/16:777 (M) framhålls behovet av att göra det enklare att driva företag i glesbygd och i motion 2015/16:2653 (M) betonas att skatter, regler och offentlig service bör utformas så att vi får en levande landsbygd och så att det är möjligt att leva i hela Sverige. Utskottet vill med anledning av dessa motioner anföra följande.

Som framgår inledningsvis delar utskottet motionärernas uppfattning att det behövs en effektiv och aktiv regional tillväxtpolitik för såväl gles- och landsbygder som storstäder. Utskottet välkomnar därför det arbete som pågår inom ramen för den parlamentariska landsbygdskommittén som refereras i det föregående avsnittet. Utskottet konstaterar att det av kommitténs delbetänkande (SOU 2016:26) framgår att en enig kommitté anser att det finns behov av en ny politik för Sveriges landsbygder. En central del i denna politik är att den

ska ta hänsyn till att Sveriges landsbygder har skilda förutsättningar och står inför olika utmaningar. Utskottet delar kommitténs uppfattning att det behövs en sammanhållen målstruktur för landsbygdernas hållbara utveckling. Genom en mer sammanhållen politik, regional samordning, tvärsektoriella angreppssätt och förbättrade möjligheter till territoriell hänsyn kan politiken på ett mer effektivt sätt bidra till goda framtidsutsikter i hela landet. Utskottet ser med tillförsikt på kommitténs fortsatta arbete och väntar med intresse på slutbetänkandet som ska presenteras senast den 31 januari 2017. Mot bakgrund av kommitténs pågående arbete ser utskottet inte något skäl för riksdagen att rikta några tillkännagivanden till regeringen enligt det som föreslås i de aktuella motionerna, varför samtliga motionsyrkanden i avsnittet avstyrks. När det gäller de särskilda utmaningar som glesbygden inklusive skärgården står inför vill utskottet även påminna om det nyinrättade kompletterande stödet till kommersiell service i särskilt utsatta glesbygdsområden och verksamhetsbidraget till Skärgårdarnas Riksförbund.

Lokalisering och organisering av statliga myndigheter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om lokalisering och organisering av statliga myndigheter. Riksdagen tillkännager därmed för regeringen att den ska pröva möjligheterna att omlokalisera myndigheter. Regeringen bör i lämpligt sammanhang återrapportera till riksdagen vilka åtgärder den har vidtagit och hur de principer som riksdagen sedan tidigare fastställt tillämpas.

Motionerna

I kommittémotion 2015/16:1190 av Lars Hjärmered m.fl. (M, C, FP, KD) förordas att riksdagen ska tillkännage för regeringen att den ska pröva möjligheten att utlokalisera myndigheter (yrkande 2). Motionärerna framhåller vikten av att myndigheter finns där folk bor och verkar. Eftersom hela landet är med och betalar för den statliga verksamheten bör också hela Sverige få ta del av servicen, sägs det vidare. Motionärerna påtar också att lokalkostnaden för statliga myndigheter ökat kraftigt de senare åren och menar att med en mer effektiv lokalisering kan de statliga myndigheternas lokalkostnader minska. En utlokalisering av myndigheter skulle också kunna innebära att det frigörs en ökad boyta i städerna.

I motion 2015/16:602 av Gunilla Svantorp m.fl. (S) betonas vikten av statlig närvaro i hela landet (yrkande 2). Motionärerna anför att en fri etableringsrätt för statliga verk och myndigheter ofta leder till att hela län utarmas på statliga jobb. Motionärerna anser därför att regeringen bör överväga möjligheterna att ta ett ökat ansvar för att statliga jobb finns i hela landet, vilket enligt motionärerna skulle bli både billigare och bättre.

Statliga myndigheter och verk ska finnas nära de medborgare och företag de är satta att hjälpa, sågs det i motion 2015/16:1013 av Maria Strömkvist m.fl. (S). Motionärerna betonar vidare att statliga myndigheter och verk också spelar en viktig roll i att erbjuda kvalificerade arbetstillfällen i mindre orter på landsbygden. Motionärerna föreslår att riksdagen ska tillkännage för regeringen att den ska se över möjligheten att från statliga myndigheter och verk utkräva ett tydligare ansvar för utvecklingen av den regionala arbetsmarknaden.

Även i motion 2014/15:1023 av Jasenko Omanovic och Eva Sonidsson (båda S) framhålls att en utlokalisering av statliga myndigheter till olika delar av Sverige kan bidra till att hela landets resurser och kompetens bättre tas till vara. Vidare betonas att medborgarna ska erbjudas offentlig service på likvärdiga villkor, oavsett om de bor i en stad eller på landsbygden. Motionärerna konstaterar att mer än hälften av de nya myndigheter som tillkom mellan 2006 och 2012 har huvudkontoret i Stockholm. Därtill har ett antal sedan tidigare utlokaliserade myndigheter flyttat tillbaka till Stockholm trots att riksdagen vid ett flertal tillfällen uttalat att beslut om lokalisering av statlig verksamhet bör föregås av noggranna överväganden om lokalisering ute i landet. Motionärerna anser att statliga myndigheter bör finnas i flera delar av Sverige och förordar ett tillkännagivande om att regeringen ska överväga möjligheterna till regional hänsyn vid omorganisation av statlig verksamhet.

Också i motion 2015/16:1036 av Fredrik Lundh Sammeli (S) konstateras att de flesta statliga myndigheter som tillkommit under senare år har lokaliserats till Stockholm. Motionären anser att det bör vara en självklarhet att pröva lokaliseringsfrågan ur ett regionalpolitiskt perspektiv när nya myndigheter bildas. Vidare måste alla tendenser till s.k. återlokalisering motarbetas. När det gäller statliga affärsverk menar motionären att man bör överväga möjligheterna att förlägga en stor del av den administrativa verksamheten till orter inom de regioner där verksamheten har sitt huvudsakliga ursprung. Sammantaget anser motionären att riksdagen bör uppmana regeringen att se över möjligheten till bättre lokalisering av statliga verk och myndigheter i olika delar av landet (yrkande 1). Vidare bör man se över möjligheten att få tydligare skrivningar i regleringsbrev och direktiv om det regionalpolitiska ansvaret och vikten av att alla myndigheter och verk medverkar till att de regionalpolitiska målen uppnås (yrkande 2).

I likhet med i föregående motioner framhålls vikten av statliga arbetstillfällen i hela landet i motion 2015/16:1506 av Kalle Olsson och Paula Holmqvist (båda S). Utöver att detta skulle bidra till regeringens sysselsättningsmål framhåller motionärerna att en utlokalisering av myndigheter också skulle förbättra tillgången till statlig service till boende och företagare på landsbygden. Därtill skulle det kunna spara pengar till verksamheten i övrigt genom lägre hyror och låg personalomsättning. Motionärerna anser att en vägledande princip bör vara att alltid inkludera det regionalpolitiska perspektivet vid lokalisering av statlig verksamhet och så långt som möjligt aktivt verka för att statliga arbetstillfällen ska komma hela Sverige till del.

I motion 2015/16:1511 av Hans Ekström och Caroline Helmersson Olsson (båda S) konstateras att de statliga jobben på gles- och landsbygden minskat sedan 2000 samtidigt som de ökat i storstads- och stadskommuner. Motionärerna menar att staten och dess myndigheter genom centraliseringen av statliga jobb medverkar till att många arbetstillfällen aldrig når landsbygden och att de som finns försvinner därifrån. Om myndigheterna i stället skulle fördelas mer på basis av var folk bor, skulle övriga landet få ett tillskott av jobb. Vidare skulle det enligt motionärerna leda till att driftskostnaderna skulle sjunka som en följd av lägre lokalkostnader. Motionärerna anser därför att regeringen bör se över möjligheten att få en bättre geografisk spridning och placering av statens myndigheter över landet.

Även i motion 2015/16:2209 av Monica Haider m.fl. (S) framhålls vikten av statlig närvaro i hela landet. Motionärerna påtalar att det inte bara skett en centralisering av de statliga myndigheternas huvudkontor till Stockholm utan att det även skett en centralisering från de mindre kommunerna till residensstäderna och inom storstadsområdena där verksamhet flyttas från förorter in till den centrala stadskärnan. Motionärerna framhåller att regeringens uppdrag till Statskontoret att se över de statliga myndigheternas lokalisering är ett utmärkt initiativ men betonar samtidigt att det nu är angeläget att översynen sker skyndsamt och att regeringen återkommer till riksdagen med förslag som säkerställer att statlig service erbjuds och utförs i hela landet.

I kommittémotion 2015/16:2454 av Lars Hjärmered m.fl. (M) föreslås att riksdagen ska tillkännage för regeringen att den ska pröva möjligheten att utlokalisera myndigheter (yrkande 6).

I motion 2015/16:776 av Lena Asplund (M) framhålls vikten av att människor kan flytta tillbaka till sina uppväxtkommuner till jobb som motsvarar de akademiska studierna efter avslutad högskoleutbildning. Det huvudsakliga problemet är enligt motionären att statliga myndigheter oftast inte lokaliseras till de orter där detta behov av arbetstillfällen finns. Enligt motionären brukar det inte vara några rekryteringsproblem till mindre orter, och dagens informationsteknologi innebär dessutom att allt inte behöver finnas i Stockholm eller på andra större orter. Mot den här bakgrunden anser motionären att det är viktigt att tydliggöra regelverket vid statliga effektiviseringar så att större hänsyn tas till att hela Sverige ska leva. Motionären förordar ett tillkännagivande om att se över lokaliseringen av statliga myndigheter och bolag.

I motion 2015/16:1056 av Sten Bergheden och Lotta Olsson (båda M) anförs att en utlokalisering av statliga verksamheter kan sänka lokalkostnaderna och lokalhyrorna och samtidigt skapa arbetstillfällen i andra delar av landet. Därtill skulle en utlokalisering också innebära att lokaler frigörs i Stockholm som då kan användas till andra företag och verksamheter som har behovet av att vara i Stockholm. De frigjorda lokalerna kan också byggas om till lägenheter och därmed bidra till att minska bostadsbristen, sägs det vidare. Regeringen bör därför enligt motionärerna utreda vilka myndigheter och verk som kan flytta ut från Stockholmsområdet (yrkande 1), samt genomföra detta (yrkande 2).

I likhet med i flera av de aktuella motionerna konstateras i motion 2015/16:1766 av Carl-Oskar Bohlin (M) att statliga jobb har flyttat ifrån mindre orter till större orter. Motionären är kritisk till att enskilda statsråd hänvisar till att det är myndigheterna själva som bär ansvaret för hur man väljer att organisera sin verksamhet. Eftersom flertalet förvaltningsmyndigheter nu så uppenbart väljer att organisera sig på ett sätt som går emot de politiska intentioner som varit vägledande för utlokalisering bör regeringen enligt motionären förtydliga sin styrning av förvaltningsmyndigheterna. Motionären föreslår därför att riksdagen ska tillkännage för regeringen att den snarast ska återkomma till riksdagen med en redogörelse för hur man tänker säkerställa att inte fler statliga jobb flyttas från mindre orter i Sverige till storstadsregionerna.

I motion 2015/16:2351 av Josef Fransson m.fl. (SD) framhålls att en omlokalisering av statliga myndigheter ger positiva effekter för de berörda kommunernas skatteunderlag, vilket innebär bättre välfärd i form av skola och omsorg och i förlängningen ökar dessa orters attraktionskraft när det gäller att bo där (yrkande 3). Motionärerna anser att statliga arbetstillfällen delvis ska utlokaliseras från större städer till landsbygden, att nya myndigheter och verk ska etableras på landsbygden och att en fortsatt flytt av statliga jobb från landsbygden till storstäderna ska förhindras. Motionärerna menar att infrastruktur inte är ett godtagbart skäl för att centralisera statliga jobb till storstäderna. En omlokalisering bör dock vara ett långsiktigt mål eftersom en snabb förändring skulle innebära ekonomiska, sociala, logistiska och organisatoriska problem.

För att stärka landets regioner och minska inflyttningstrycket i Stockholm bör olika verksamheter och funktioner inom flera statliga myndigheter decentraliseras ut i landet från Stockholm, sägs det i motion 2015/16:1975 av Per-Ingvar Johnsson och Anders Åkesson (båda C). Motionärerna anser att det finns goda förutsättningar att lokalisera ut olika funktioner och verksamheter inom flera stora statliga myndigheter från Stockholm till andra delar av landet. På så vis kan staten bidra till en bättre balans inom landet, som är till nytta för både Stockholm och landet i övrigt. Regeringen bör därför ge de större statliga myndigheterna i uppdrag att utlokalisera delar av sina verksamheter från Stockholm till andra delar av landet.

I motion 2015/16:3140 av Per Åsling och Anders Ahlgren (båda C) påtalas liksom i flera av de aktuella motionerna betydelsen av statlig närvaro i hela landet. Motionärerna anser att riksdagen bör slå fast att en modern lokaliseringspolitik ska verka för att statliga myndigheter, funktioner och verksamheter placeras med hela landet som utgångspunkt, gärna i mindre städer och i landsort. Nya myndigheter bör regelmässigt placeras utanför Stockholmsområdet. För verksamheter som nu är lokaliserade till Stockholm bör den geografiska placeringen prövas löpande t.ex. i samband med diskussioner om verksamhetens utveckling och finansiering. Endast i undantagsfall och efter tydliga konsekvensanalyser bör statlig verksamhet kunna lokaliseras till huvudstadsregionen.

Även i motion 2015/16:782 av Robert Hannah (FP) betonas vikten av att nya myndigheter placeras i en annan storstadsregion än Stockholm i framtiden (yrkande 1). Motionären påtalar att myndigheter som utlokaliseras valt att flytta över chefstjänster till Stockholm, och tvärtemot vad myndighetsinstruktionerna säger i praktiken flyttat myndigheten till Stockholm. Denna trend måste få ett stopp enligt motionären, och riksdagen bör tillkännage för regeringen att förvaltningsmyndigheters placering enligt förvaltningsinstruktioner innebär en begränsning av var ledande tjänster i en myndighet kan placeras. Motionären menar att storstadsregioner har bäst möjlighet att erbjuda statliga myndigheter en mångfasetterad arbetsmarknad med många kvalificerade kandidater och påtalar att det finns fler storstadsregioner än Stockholm. Både Göteborgsregionen och Malmöregionen behöver och bör enligt motionären ha fler förvaltningsmyndigheter.

Också i motion 2015/16:1218 av Mats Persson (FP) förordas att statliga myndigheter ska vara lokaliserade i samtliga storstadsregioner. Motionären anför att lokalisering av myndigheter är ett av statens mest effektiva och direkta verktyg för att påverka och skapa utveckling i en viss region. Genom fokuseringen av många myndigheter i Stockholm har staten bidragit till Stockholmsregionens kraftiga tillväxt. Motionären menar att fler myndigheter på samma sätt bör lokaliseras i Skåne och Göteborg. På så vis skulle enligt motionären också risken för flaskhalsar på arbetsmarknaden och strukturell sårbarhet för konjunkturen minska.

I kommittémotion 2015/16:3147 av Penilla Gunther m.fl. (KD) förordas liksom i några av de andra aktuella motionerna att riksdagen ska tillkännage för regeringen att den ska pröva möjligheterna för utlokalisering av myndigheter (yrkande 20). Motionärerna betonar att närvaro av statlig verksamhet ofta är viktigt eftersom den ofta bidrar till mer kvalificerade arbetstillfällen. Vidare framhåller motionärerna att utlokalisering av statliga myndigheter till andra delar av landet än storstadsområdena ofta har en regionalpolitiskt positiv effekt, och de menar att detta bör prövas i större omfattning än i dag. Samtidigt behöver det också tas hänsyn till möjligheterna att rekrytera adekvat personal.

Vissa kompletterande uppgifter

Principer för lokalisering

Hösten 1996 tillkännagav riksdagen för regeringen ett antal principer för såväl lokaliseringsärenden som beslutshandlingen av sådana ärenden (bet. 1996/97:AU2, rskr. 1996/97:106). I sitt ställningstagande anförde arbetsmarknadsutskottet bl.a. följande.

Utskottet vill ånyo understryka att varje beslut om omlokalisering av befintlig verksamhet eller lokalisering av nya myndigheter bör föregås av noggranna överväganden om möjligheten att i första hand placera dem i läns centrum eller vissa andra orter i eller i anslutning till nationella regionalpolitiska stödområden.

Alternativ lokalisering kan vara orter eller regioner där statlig verksamhet läggs ned eller som i övrigt är mindre väl försörjda med sådan

verksamhet. I vart fall bör en annan lokaliseringsort än Stockholm övervägas. En utgångspunkt skall dock vara att myndigheterna även efter en sådan lokalisering skall kunna utföra sina arbetsuppgifter effektivt.

De möjligheter som står till buds att åstadkomma en bättre regional balans måste så långt möjligt tas till vara.

När det gäller effekterna av omstruktureringen av statlig verksamhet vill utskottet betona vikten av att besluten föregås av kartläggningar, analyser och bedömningar av konsekvenserna från regionalpolitisk utgångspunkt.

Enligt utskottets uppfattning bör frågor om lokalisering av statlig verksamhet som är av större vikt eller på annat sätt av principiellt intresse underställas riksdagen.

Utskottet föreslår att riksdagen till regeringen riktar ett tillkännagivande av denna innebörd.

Regeringens syn på politikens inriktning för myndigheters lokalisering

I budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1 utg.omr. 19 Regional tillväxt) framhåller regeringen att det är av central betydelse för det lokala och regionala tillväxtarbetet att den statliga förvaltningen är effektiv, tillgänglig och samordnad. Specialiseringen och sektoriseringen inom den statliga förvaltningen får inte leda till fragmentering och bristande helhetssyn. Regeringen betonar att det är viktigt att statliga myndigheters lokalisering kan få en större spridning över landet och menar att det handlar om att pröva om myndigheter kan lokaliseras utanför storstäderna, i första hand till länscentrum eller vissa andra orter. En utgångspunkt är att myndigheterna ska kunna utföra sina arbetsuppgifter effektivt.

Av en debattartikel författad av statsminister Stefan Löfven och civilminister Ardalan Shekarabi publicerad på DN Debatt den 3 mars 2016 framgår att regeringen avser att noga analysera om det finns myndigheter som har förutsättningar att bedriva sin verksamhet på andra håll än i Stockholms län. Flera faktorer uppges behöva vara med vid en sådan analys och bedömning, bl.a. verksamhetens art och omfattning, kompetensbehov och lokalkostnader. I artikeln framhålls vidare att opartiskhet, objektivitet och rättssäkerhet i myndighetsutövningen ska säkerställas.

I svaret på en interpellationsdebatt (ip. 2015/16:128) om nya statliga myndigheters lokalisering framhåller statsrådet Ardalan Shekarabi att utgångspunkterna för hur den statliga verksamheten ska lokaliseras är flera. Dels ska det finnas en rättssäker och effektiv statsförvaltning med god service och tillgänglighet, dels ska landsbygdens arbetstillfällen och utveckling värnas. En utgångspunkt ska vara att myndigheterna ska kunna utföra sina arbetsuppgifter effektivt. Det framgår vidare att regeringen ser ett behov av att ha en övergripande principiell styrning av lokaliseringsfrågorna i den statliga sektorn samtidigt som arbetet med effektivisering av statliga uppgifter fortsätter. Statsrådet uppger vidare att den kunskap som tas fram inom ramen för uppdraget till Statskontoret och Statens servicecenter kommer att användas för att utveckla en politik för lokalisering av myndigheter.

Målet för förvaltningspolitiken

Målet för den statliga förvaltningspolitiken är en innovativ och samverkande statsförvaltning som är rättssäker och effektiv, har väl utvecklad kvalitet, service och tillgänglighet och som därigenom bidrar till Sveriges utveckling och ett effektivt EU-arbete (prop. 2009/10:175, bet. 2009/10:FiU38).

Uppdrag till Statskontoret

Regeringen har gett Statskontoret i uppdrag att kartlägga och analysera myndigheters beslut om lokalisering. Kartläggningen ska omfatta den statliga närvaron både regionalt och lokalt. Myndigheten ska också följa upp statliga myndigheters beslut om lokalisering och hur dessa beslut påverkar den lokala och regionala arbetsmarknaden. I uppdraget ingår vidare att lämna förslag på hur myndigheters samverkan och koordinering vid beslut om lokalisering kan utvecklas. Slutligen ingår det också i uppdraget att föreslå utgångspunkter som kan vara vägledande för statliga myndigheters arbete med frågor som rör lokalisering.

Den 31 mars 2016 överlämnade Statskontoret en rapport till regeringen med anledning av uppdraget. I rapporten lämnar myndigheten förslag på utgångspunkter som kan vara vägledande för statliga myndigheters arbete som rör lokalisering. Utgångspunkterna har tagits fram med stöd i de empiriska undersökningar som genomförts och utifrån de gällande författningskrav som ställs på myndigheter. Rapporten innehåller en kartläggning av den statliga närvaron lokalt och regionalt och en analys av statliga myndigheters beslut om lokalisering och av myndigheters samverkan och koordinering vid beslut om lokalisering. Vidare redovisas en studie av betydelsen av statliga myndigheters lokalisering för den lokala och regionala arbetsmarknaden och en undersökning av medborgarnas uppfattningar om statlig närvaro lokalt och regionalt. Nedan återges Statskontorets förslag till utgångspunkter som kan vara vägledande för statliga myndigheters lokalisering.

- Myndigheters lokalisering kan vara angiven av regeringen genom myndigheters instruktion. Om inte är det en fråga för myndigheternas ledning att besluta om.
- Beslut om lokalisering inom myndigheterna bör fattas av myndighetens ledning. Beslutet bör baseras på en samlad konsekvensanalys som dokumenteras.
- Myndigheternas lokalisering ska utgå från myndighetens uppdrag, som anges i instruktionen, verksamhetsspecifika författningar och regleringsbrev.
- Myndigheterna ska vid beslut om lokalisering utgå från myndighetsförordningens krav att bedriva verksamheten effektivt och hushålla med statens medel. Samma krav ställs i förordningen om statliga myndigheters lokalförsörjning.
- Myndigheterna ska vid beslut om lokalisering utgå från de krav på servicegivande som verksamheten ställer.

- Myndigheterna bör överväga nya former för sin fysiska service för att möta den demografiska utvecklingen.
- Myndigheterna ska vid beslut om lokalisering ta hänsyn till regional tillväxt.
- Myndigheterna bör inför beslut om lokalisering samråda med länsstyrelsen och andra relevanta statliga myndigheter.
- Myndigheterna bör beakta att geografiska kluster av myndigheter kan skapa regionala arbetsmarknadseffekter och underlätta myndigheternas kompetensförsörjning.
- Myndigheterna bör överväga om de tillsammans med andra myndigheter på sikt har förutsättningar att skapa nya geografiska kluster av myndigheter utifrån sitt regionala tillväxtbehov.
- Myndigheterna bör beakta att digitaliseringen kan göra verksamheten geografiskt oberoende.

Statskontoret uttalar vidare utgångspunkter som kan vara vägledande för regeringen som gäller ramarna för myndigheternas lokalisering.

- Regeringen har det samlade ansvaret för statliga myndigheters lokalisering och bör följa utvecklingen.
- Regeringen bör ge Statistiska centralbyrån i uppdrag att komplettera det allmänna myndighetsregistret med uppgifter om var statliga myndigheter är lokaliserade.
- Regeringen kan ange lokalisering för hela eller delar av myndigheter genom deras instruktioner.
- Regeringen kan utvidga myndigheternas möjligheter att ta regional hänsyn genom ändringar i myndighetsförordningen.
- Regeringen bör välja formella styrmedel i frågor om myndigheters lokalisering, eftersom myndigheters lokalisering har en omfattande påverkan på deras verksamhet.

Uppdrag till Statens servicecenter

Regeringen har gett Statens servicecenter i uppdrag att analysera och föreslå vilka funktioner inom de statliga myndigheterna som kan vara lämpliga att bedriva samordnat i staten och utanför storstadsområdena. Uppdraget omfattar främst myndighetsfunktioner där det finns möjligheter till stordriftsfördelar, effektiviseringar och kvalitetsförbättringar genom samordning och koncentration. I uppdraget ingår också att göra en konsekvensanalys av förslaget som ska innehålla bl.a. möjliga besparingar, påverkan på den statliga närvaron i och utanför storstadsområdena samt effekterna för myndigheternas verksamheter och kompetensförsörjning.

Uppdraget ska delredovisas senast den 1 juni 2016 och slutredovisas senast den 15 april 2017.

Uppdrag till Tillväxtverket

Som framgår av budgetpropositionen för 2015 (prop. 2014/15:1 utg.omr. 19) gav den förra regeringen 2010 och 2012 ett antal myndigheter i uppdrag att ta fram en strategi för myndighetens arbete med regionala tillväxtfrågor. Av regeringsuppdragen framgår att strategin ska grunda sig på förordningen (2007:713) om regionalt tillväxtarbete och på den nationella strategin för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning 2007–2013.

Enligt ett regeringsuppdrag från oktober 2013 skulle Tillväxtverket göra en sammanställning och uppföljning av dessa strategier. Av uppdraget framgår att Tillväxtverket bl.a. skulle sammanställa och följa upp hur nationella myndigheter med egna interna strategier bedömer mervärdet av en ökad samverkan och dialog med den regionala nivån och vilken roll strategierna ska spela. Tillväxtverket skulle vidare lämna förslag till åtgärder som kan förbättra förutsättningarna för att de interna strategierna samlat ska kunna bidra till att förbättra och utveckla samverkan mellan de nationella och regionala nivåerna. Uppdraget redovisades i början av 2014. Av rapportens slutsatser framgår bl.a. att de interna strategiernas bidrag hittills enligt myndigheterna är internt. De interna strategiernas fokus är att konstatera, legitimera och diskutera det faktum att myndigheten arbetar med frågor inom området regional tillväxt. Tillväxtverket menar att detta kan ses som ett första steg, och för att gå vidare bör de interna strategierna utformas till verktyg för samspel och samverkan med den regionala samhällsnivån.

I maj 2014 gav regeringen ett antal myndigheter i uppdrag att ta fram långsiktiga strategier för myndigheternas medverkan i det regionala tillväxtarbetet under perioden 2014–2020. Flera av de myndigheter som tidigare haft i uppdrag att ta fram interna strategier fanns bland de myndigheter som fått detta uppdrag. Uppdraget skiljde sig från det tidigare genom att det hade ett tydligare externt fokus. Strategierna skulle grunda sig på någon eller flera av prioriteringarna i den nationella strategin för regional tillväxt och attraktionskraft 2014–2020. Syftet med uppdraget var att skapa bättre förutsättningar för myndigheternas medverkan i det regionala tillväxtarbetet, bl.a. genom en vidareutvecklad och bättre samverkan mellan myndigheter och aktörer med regional utvecklingsansvar. Strategierna skulle bl.a. beskriva hur myndigheten avser att bidra till en utvecklad samverkan och dialog med regionalt utvecklingsansvariga aktörer, samt hur myndighetens samverkan med andra nationella myndigheter kan utvecklas i förhållande till regionalt utvecklingsansvariga aktörer. Senast den 31 mars 2015 skulle varje myndighet rapportera uppdraget till Näringsdepartementet.

I regleringsbrevet för 2014 fick Tillväxtverket i uppdrag att stödja myndigheterna i detta arbete och möjliggöra erfarenhetsutbyte.

Uppdrag till Ekonomistyrningsverket

Ekonomistyrningsverket (ESV) har bl.a. till uppgift att lämna stöd till regeringen och myndigheterna i lokalförsörjningsfrågor. Stöd har t.ex. getts

genom myndighetens analyser av lokalanvändning och lokalkostnader i staten. I november 2012 fick ESV i uppdrag att utreda frågor om statens lokalförsörjning, bl.a. frågor om myndigheternas lokalisering till centrala Stockholm och de skäl de har för detta samt metoder för att begränsa lokaliseringen till centrala Stockholm. Uppdraget redovisades i en rapport (ESV 2013:36) i april 2013, och av budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1 utg.omr. 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning) framgår att regeringen avser att gå vidare med några av de åtgärder som ESV har föreslagit och samtidigt utveckla styrningen av den statliga lokalförsörjningen. I enlighet med ESV:s förslag anser regeringen att åtgärder behöver vidtas för att förbättra regeringens och myndigheternas beslutsunderlag inför regeringens beslut om att bevilja långa hyresavtal. Ett annat av de förslag regeringen avser att gå vidare med är att ge ESV i uppdrag att utveckla nyckeltal som kan ligga till grund för årliga jämförelser av statens samt enskilda myndigheters och myndighetskategoriers lokalkostnader. Regeringen avser även att ge ESV i uppdrag att utarbeta nya nyckeltal för effektiviteten i myndigheternas lokalanvändning. Syftet uppges vara att öka incitamenten till effektivisering samt att förbättra underlaget för myndighetsstyrningen. Av budgetpropositionen framgår vidare att regeringens ambition är att effektiviteten i statens lokalförsörjning ska öka. Målsättningen är att minska lokalkostnadernas andel av de totala kostnaderna för statens egen verksamhet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis påminna om och uttala sitt stöd för de principer för lokalisering av statlig verksamhet som riksdagen sedan länge slagit fast (bet. 1996/97:AU2, rskr. 1996/97:106) och som redovisas i det föregående avsnittet. Utskottet vill också i enlighet med tidigare år understryka vikten av att alla medborgare har goda möjligheter att ta del av de offentliga tjänsterna, liksom att verksamheten är rättssäker och effektiv och att den i relation till de skatter och avgifter som svarar för dess finansiering fungerar kostnads-effektivt. Detta ligger i linje med såväl målet för den regionala tillväxtpolitiken som målet för den statliga förvaltningspolitiken, vilka redovisas i detta betänkande.

Att delvis omlokalisera statliga arbetstillfällen från större städer till landsbygden, att nyetablera myndigheter och verk på landsbygden samt att förhindra fortsatt flytt av statliga jobb från landsbygden till storstäder bör vara en central del i den regionala tillväxtpolitiken. Med dagens tekniska utveckling finns det goda möjligheter att förlägga statliga arbetstillfällen utanför storstäderna. Det är viktigt att myndigheter finns där människor bor och verkar. Hela landet är med och betalar för den statliga verksamheten, och hela Sverige borde därför få ta del av servicen. För företagare är det t.ex. nödvändigt att det finns skattekontor inom ett rimligt avstånd. De senaste åren har lokalkostnaden för statliga myndigheter ökat kraftigt. Utskottet delar uppfattningen som

kommer till uttryck i flera av de här aktuella motionerna att de statliga myndigheternas kostnader, framför allt lokalkostnader, ska minska. Detta bör åstadkommas genom att se till att myndigheternas placering bättre speglar var befolkningen lever och verkar. Genom att möjliggöra en mer effektiv lokalisering av myndigheter möjliggörs också en ökad boyta i städerna.

Denna omlokalisering bör emellertid vara ett långsiktigt mål. Om den görs i för snabb takt kan den medföra ekonomiska, sociala, logistiska och organisatoriska problem. Omlokaliseringen bör alltså göras med försiktighet som ett komplement till de nyetableringar som i huvudsak bör göras på landsbygdsorter. Omlokaliseringar ger positiva effekter för de berörda kommunernas skatteunderlag, vilket innebär bättre välfärd i form av skola och omsorg. Detta i sig ökar i förlängningen dessa orters attraktionskraft.

Utskottet noterar de uppdrag regeringen har gett till Statskontoret och Statens servicecenter. Det är positivt att dessa översyner görs och det är ett steg i rätt riktning. Faktum kvarstår dock att utvecklingen under en lång tid inte gått i enlighet med de principer som riksdagen fastställt och som utskottet inledningsvis påmint om, detta oberoende av regeringar och tidigare uttalade ambitioner om att noga pröva om myndigheter i ökad utsträckning kan lokaliseras utanför storstäderna i övriga landet. Att regeringen valt att lokalisera ännu en ny myndighet, den nya upphandlingsmyndigheten, till huvudstaden är ännu ett bevis på detta.

Utskottet välkomnar den parlamentariska landsbygdskommitténs tydliga ställningstagande i frågan. Den anför att regeringen så snart som möjligt bör ta initiativ till en omlokalisering av statliga myndigheter och arbetstillfällen (SOU 2016:26). Utskottet anser i ljuset av detta att riksdagen även bör påminna regeringen om var riksdagen står i denna fråga och föreslår att riksdagen genom att bifalla motionerna 2015/16:1190 (M, C, FP, KD), 2015/16:2351 (SD) och 2015/16:2454 (M) i de aktuella delarna tillkännager för regeringen att den ska pröva möjligheterna att omlokalisera myndigheter. Regeringen bör i lämpligt sammanhang återrapportera till riksdagen vilka åtgärder den har vidtagit och hur de principer som riksdagen sedan tidigare fastställt tillämpas.

I den mån motionerna 2015/16:602 (S), 2015/16:776 (M), 2015/16:1013 (S), 2015/16:1023 (S), 2015/16:1036 (S), 2015/16:1056 (M), 2015/16:1506 (S), 2015/16:1511 (S), 2015/16:1975 (C), 2015/16:2209 (S), 2015/16:3140 (C) och 2015/16:3147 (KD) sammanfaller med det utskottet har anfört kan de anses tillgodosedda, och riksdagen bör därför delvis bifalla dessa i de här aktuella delarna.

Motionerna 2015/16:782 (FP), 2015/16:1218 (FP) och 2015/16:1766 (M) avstyrks.

Kommersiell och offentlig service på landsbygden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om kommersiell och offentlig service på landsbygden. Utskottet hänvisar till det pågående och aviserade arbetet inom ramen för den parlamentariska landsbygdskommittén och pågående insatser.

Jämför reservation 1 (M, C, L, KD).

Motionerna

I kommittémotion 2015/16:1190 av Lars Hjalmered m.fl. (M, C, FP, KD) yrkande 1 betonas vikten av tillgång till en fungerande grundläggande service på rimligt avstånd för att människor och företag ska vilja bo och verka i hela Sverige. Motionärerna menar att framför allt servicelösningar som bygger på lokala förutsättningar och samverkan med företag och civilsamhället har möjlighet att bli långsiktiga och bärkraftiga i glesbygden. Motionärerna föreslår därför att riksdagen ska tillkännage för regeringen att den ska se över regelverken, öka samordningen mellan myndigheter och förbättra samverkan mellan offentliga och kommersiella aktörer för att åstadkomma en god offentlig och kommersiell service i hela landet.

Också i kommittémotion 2015/16:2454 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 3 betonas vikten av tillgång till offentlig och kommersiell service för att kvinnor och män ska kunna leva och verka i hela landet. Motionärerna anför att bl.a. detta är ett väsentligt inslag i en modern regional tillväxtpolitik, och de vill därför förbättra tillgången på lokal service.

Även i motion 2015/16:1099 av Jan R Andersson m.fl. (M) yrkande 1 framhålls vikten av god tillgänglighet till olika serviceställen för en levande landsbygd. Motionärerna konstaterar att många bensinmackar försvunnit på landsbygden under det senaste decenniet, vilket får till följd att även annan service som post, apoteksservice, spel- och systembolagsombud försvinner. I flera fall sker också samma utveckling med lanthandlare runt om i Sverige. Samtidigt konstateras att det fortfarande finns entreprenörer runt om i landet som satsar på att driva vidare lanthandeln, starta en bymack eller liknande. Ett problem är dock, enligt motionärerna, att många inte känner till att det finns stöd för kommersiell service på landsbygden eller hur man söker dem. Motionärerna efterfrågar därför en översyn av hur information och koordinering av landsbygdsstöd till kommersiell service på landsbygden kan förbättras.

I kommittémotion 2015/16:2075 av Runar Filper m.fl. (SD) konstateras att många lanthandlare har varit tvungna att stänga sin verksamhet. Motionärerna anser därför att möjligheten till ett kompletterande samhällsstöd till lanthandlare utanför kommunernas centralorter bör utredas (yrkande 6). Stödet ska

betalas ut för de många servicetjänster som många handlare måste erbjuda för att överleva, t.ex. postservice, utlämningsombud och apoteksombud.

Regeringen bör intensifiera sitt arbete i syfte att ta fram en strategi som garanterar basservice på landsbygden, sägs det i motion 2015/16:1149 av Jabar Amin (MP). En basservice ska enligt motionären garantera att det i alla landets kommuner finns tillgång till godtagbar äldreomsorg, barnomsorg, apotek, polis, skola, räddningstjänst, infrastruktur m.m. Servicegraden ska kunna variera beroende på kommunernas invånarantal och ytstorlek.

I motion 2015/16:1375 av Anders Ahlgren och Anders Åkesson (båda C) efterfrågas en nationell strategi för tillväxt och grundläggande service i hela landet. I denna strategi bör det ingå en servicegaranti som tydliggör en lägsta nivå – ett golv – på tillgången till samhällsfunktioner och tjänster som medborgare i Sverige har rätt till oavsett var i landet de bor. Motionärerna framhåller också att statliga myndigheter bör vara lokaliserade i andra delar av landet än Stockholmsområdet. Utöver att det skulle skapa arbetstillfällen runt om i landet skulle det också kunna leda till besparingar genom lägre lokalkostnader.

I motion 2015/16:2988 av Per Åsling och Anders Ahlgren (båda C) efterfrågas en översyn av förutsättningarna för att inrätta en servicegaranti i hela landet som ger varje medborgare i Sverige en fungerande grundläggande service på rimligt avstånd. För att möjliggöra för fler att bo på landsbygden är det enligt motionärerna angeläget att stärka dess boendemiljöer, och här är tillgången till grundläggande service på rimligt avstånd en viktig förutsättning. Därför ska medborgare med permanent hushåll i Sverige ha en garanterad tillgång till vissa grundläggande servicefunktioner.

I kommittémotion 2015/16:1934 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) efterfrågas i likhet med i motion 2015/16:1190 (M, C, FP, KD) en översyn av regelverken, en ökad samordning mellan myndigheter och en förbättrad samverkan mellan offentliga och kommersiella aktörer för att åstadkomma en god offentlig och kommersiell service i hela landet (yrkande 3).

Även i kommittémotion 2015/16:3147 av Penilla Gunther m.fl. (KD) efterfrågas en översyn av regelverken, en ökad samordning mellan myndigheter och en förbättrad samverkan mellan offentliga och kommersiella aktörer för att åstadkomma en god offentlig och kommersiell service i hela landet (yrkande 18).

Vissa kompletterande uppgifter

Tillväxtverkets uppgifter

Tillväxtverket ska enligt 2 § förordningen (2009:145) med instruktion för Tillväxtverket främja tillgängligheten till kommersiell och offentlig service för företag och medborgare i servicegläsa områden. Myndigheten ska vidare enligt 4 § i den nyss nämnda förordningen delta i, samordna och följa upp strategier och program inom det regionala tillväxtarbetet, däribland program

för kommersiell och offentlig service för företag och medborgare. Tillväxtverket ska även förmedla kunskap till andra myndigheter och relevanta aktörer om regionalt tillväxtarbete, inklusive god tillgång till kommersiell och offentlig service, och om gles- och landsbygders särskilda tillväxtförutsättningar.

Av regleringsbrevet för 2016 framgår att Tillväxtverket senast den 18 april 2016 ska redovisa till Näringsdepartementet hur myndigheten har främjat tillgängligheten till kommersiell och offentlig service för företag och medborgare i serviceglesa områden.

Samverkan mellan myndigheter

För att möjliggöra en fysisk närvaro i mindre tätbefolkade områden samverkar statliga myndigheter med varandra och med kommunala myndigheter. I vissa fall kan det vara fråga om s.k. samtjänst enligt lagen (2004:543) om samtjänst vid medborgarkontor, där en handläggare företräder flera myndigheter. Samverkan kan också ske i form av lokalsamverkan, dvs. när flera myndigheter är företrädare i samma lokal eller när en myndighet använder en annan statlig eller kommunal myndighets lokaler för möten. Det förekommer även lösningar för fjärrservice, där medborgare via en terminal kan komma i kontakt med myndigheter som inte finns företrädare med personal på plats. Enligt förordningen (2007:713) om regionalt tillväxtarbete bör det regionala tillväxtarbetet utformas och bedrivas i sektorsövergripande samarbete mellan aktörer på lokal och nationell nivå.

Servicefrågorna i den förvaltningspolitiska propositionen

I regeringens förvaltningspolitiska proposition från våren 2010 (prop. 2009/10:175) konstaterades det att många myndigheter sedan lång tid arbetar med att kontinuerligt utveckla sin verksamhet, bl.a. i syfte att förbättra servicen och tillgängligheten samt öka effektiviteten. Enligt vad regeringen då anförde bör utgångspunkten vara att alla myndigheter eftersträvar en så likvärdig servicenivå och tillgänglighet som möjligt. Vidare framhölls att varje myndighet har ansvar för utvecklingen av sin egen service och att myndigheter med lokal närvaro kan behöva samverka med varandra. Likvärdig tillgång till service för alla kan uppnås bl.a. genom ökad samverkan och bättre uppföljning samt genom en ökad användning av ny teknik.

Utredning om samverkan m.m.

Våren 2007 tillkallade regeringen en särskild utredare (generaldirektör Lars Högdahl) som fick i uppdrag att stödja de statliga myndigheterna i deras arbete med att inrätta lokala servicekontor och att stödja andra samverkansinitiativ. I november 2009 överlämnade utredaren sitt slutbetänkande *Se medborgarna – för bättre offentlig service* (SOU 2009:92). I betänkandet föreslogs bl.a. en ny servicestruktur där gemensamma statliga och kommunala servicecentrum och servicepunkter utgör en grundstruktur över hela landet för service till medborgare och företag. Insatser för utveckling av teknikstödd service föreslogs

också. Utredaren berörde även den ideella och den privata sektorn som leverantörer av service och tjänster inom skilda områden i samhället. Utredningsbetänkandet har remissbehandlats.

Uppdrag till Statskontoret om att utreda myndigheternas service i samverkan

I mars 2011 gav regeringen Statskontoret i uppdrag att ta fram ett samlat underlag om myndigheternas service i samverkan. I uppdragsbeskrivningen refereras bl.a. till den tidigare omnämnda utredningen *Se medborgarna – för bättre offentlig service* (SOU 2009:92). Det konstateras att utredningens förslag mött ett blandat remissutfall. Flera remissinstanser ansåg att utredningens underlag var bristfälligt när det gällde medborgarna och företagens faktiska behov och att en sådan behovsanalys borde ingå i regeringens beslutsunderlag.

Statskontoret redovisade i april 2012 sitt uppdrag i rapporten *Service i medborgarnas och företagens tjänst* (2012:13). På kort sikt menar Statskontoret att regeringen bör formulera tydligare mål för vissa myndigheters servicegivande för att klargöra vilka servicenivåer och vilken tillgänglighet som myndigheterna förväntas leva upp till. Kraven på samverkan bör tydliggöras i de berörda myndigheternas instruktion. Vidare menar Statskontoret att regeringen bör se över finansieringsformerna för service i samverkan. Dagens lösning med frivillig samverkan som finansieras via myndigheternas förvaltningsanslag gör myndigheterna alltför beroende av varandra. I rapporten föreslås även att Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser (Tillväxtanalys) får i uppdrag att analysera medborgarnas och företagens tillgång till offentlig service i olika delar av landet.

På längre sikt menar Statskontoret att regeringen bör inrätta en servicedelegation som får i uppdrag att ta ett samlat grepp om utvecklingen av myndigheternas servicegivande. I ett längre perspektiv anser Statskontoret att kommunerna bör inkluderas i samverkan om servicegivandet.

Stöd till kommersiell service

I arbetet med att främja en god tillgång till kommersiell service kan ekonomiskt stöd beviljas enligt förordningen (2000:284) om stöd till kommersiell service. Stödet kan beviljas till bl.a. näringsidkare med fasta försäljningsställen för dagligvaror eller drivmedel i gles- och landsbygd. Från och med den 1 januari 2012 gäller en reviderad förordning för stöd till kommersiell service. Den medger bl.a. högre stöd till hemsändning och servicebidrag.

Stöd till kommersiell service kan även ges inom ramen för förordningen (2003:596) om bidrag för projektverksamhet inom den regionala tillväxtpolitiken liksom inom landsbygdsprogrammet.

Stöd till kommersiell service i glesbygden

Genom ett regeringsbeslut i januari 2014 tillsattes en utredning som fick i uppdrag att se över hur man ytterligare kan stödja tillgången till kommersiell

service i särskilt utsatta och sårbara glesbygder (dir. 2014:4). Utredaren (särskild utredare: f.d. statssekreterare och stabschef i Näringsdepartementet Catharina Håkansson-Boman) skulle även ta ställning till vilka former av service som kan omfattas samt klargöra hur ett stöd skulle kunna bidra till ökad tillgänglighet till och samordning av olika typer av service.

I mars 2015 överlämnade utredningen sitt slutbetänkande Service i glesbygd (SOU 2015:35) till Näringsdepartementet. I betänkandet konstaterar utredaren bl.a. att många butiker med låg lönsamhet har svårt att på lång sikt överleva på marknaden. För att skapa förutsättningar för att människor och företag i de aktuella områdena ska få tillgång till en grundläggande nivå av kommersiell service även i framtiden bör det därför enligt utredaren införas ett långsiktigt stöd till försäljningsställen för dagligvaror i särskilt utsatta och sårbara glesbygdsområden. Utredaren föreslår att det i en ny förordning införs två olika typer av stöd till försäljningsställen för dagligvaror. En förutsättning för att få stödet bör enligt utredaren vara att försäljningsställena ligger i särskilt sårbara och utsatta glesbygdsområden, enligt en definition som beskrivs närmare i utredningens slutbetänkande. I ett tidigare betänkande redogör utskottet för de olika typerna av stöd (bet. 2015/16:NU2).

I december 2015 beslutade regeringen som en följd av den av riksdagen antagna budgetpropositionen (bet. 2015/16:NU2) om ett stöd till kommersiell service i särskilt sårbara och utsatta glesbygdsområden. Stödet uppgår till 35 miljoner kronor per år under perioden 2016–2019 och baseras på förslagen i den nämnda utredningen.

Uppdrag till Tillväxtverket och Tillväxtanalys

Regionala serviceprogram

Tillväxtverket har sedan 2009 haft i uppdrag att stödja länen i framtagandet och genomförandet av regionala serviceprogram. De regionala serviceprogrammen ska samordna aktörer och insatser som genomförs i syfte att öka tillgängligheten till service för medborgare och företag. I Tillväxtverkets uppdrag för perioden 2010–2013 har det ingått att årligen rapportera om arbetet. Tillväxtverket lämnade i mars 2013 en delrapport om verksamheten som bl.a. visar att samverkan och dialog är viktiga mål för arbetet med servicefrågor på regional nivå.

Tillväxtanalys har sedan 2010 i uppdrag att utvärdera programmen. En slutrapport som överlämnades i mars 2014 visar att samtliga län har genomfört insatser som direkt eller indirekt syftat till att stödja dagligvarubutiker och drivmedelsstationer. Insatsernas omfattning och bredd har dock varierat stort mellan länen. Samordning av service, insatser för tillgänglighetsanpassningar av lokaler, kommunala servicestrategier, kompetensutveckling och tekniska lösningar för bättre bredband och betaltjänster har varit viktiga och prioriterade områden. Utskottet har redovisat slutrapportens slutsatser i ett tidigare betänkande (bet. 2014/15:NU7).

Under perioden 2014–2018 genomförs en satsning på nya regionala serviceprogram. Tillväxtverket har haft i uppdrag att i dialog med Tillväxtanalys utarbeta riktlinjer för framtagande och genomförande av de nya programmen.

Pilotkommuner för serviceutveckling

Regeringen har gett i uppdrag åt Tillväxtverket att genomföra insatser som stärker den lokala nivåns arbete med att effektivisera och samordna både kommersiell och offentlig service. Under perioden 2012–2015 genomfördes en satsning där ett antal pilotkommuner fick möjlighet att arbeta konkret med samordnade servicelösningar. Insatsen omfattade 15 miljoner kronor och riktas till kommuner med serviceglesa områden i gles- och landsbygder. Kommunernas arbete har slutredovisas till Tillväxtverket, och en slutlig rapport ska lämnas till Regeringskansliet våren 2016. I en första delredovisning drar Tillväxtverket, som ansvarar för satsningen, bl.a. slutsatsen att behovet av innovativa servicelösningar framgår alltmer klart i samband med programmets fortskridande. Tillgängligheten till dagligvaror och drivmedel är fortfarande mycket viktig, men ytterligare incitament i form av telefoni, bredband och betallösningar/kontanthantering visar sig vara en mycket betydande faktor för bygdens attraktivitet och fortlevnad.

Tillgänglighet till kommersiell och offentlig service

Ett centralt uppdrag för Tillväxtanalys är att utvärdera insatser och analysera förutsättningar för utveckling och hållbar tillväxt i gles- och landsbygder, små och medelstora städer samt storstadsområden, inklusive tillgänglighet till kommersiell och offentlig service för företag och medborgare i serviceglesa områden. I en rapport från myndigheten från april 2015 (2015:04) beskrivs utvecklingen av och tillgången till kommersiell och offentlig service för ett urval av serviceslag som rör utveckling och geografisk tillgänglighet i olika delar av Sverige, med betoning på gles- och landsbygdsoområden. Analyserna visar att utvecklingen under de senaste åren i huvudsak har följt samma mönster, dvs. de fasta serviceställena har blivit färre för de flesta serviceslag. Antalet apotek och vårdcentraler har ökat efter de reformer som har genomförts. Förbättringarna har dock i första hand skett i områden där tillgängligheten redan tidigare var god. I områden med en låg eller mycket låg tillgänglighet till tätorter är antalet serviceställen oförändrat. Några iakttagelser är följande:

- Antalet dagligvarubutiker fortsätter att minska. Under perioden 2012–2014 minskade det totala antalet dagligvarubutiker med 2,8 procent.
- Under den senaste tioårsperioden har det skett en strukturomvandling av drivmedelsmarknaden, och i dag är mer än hälften av drivmedelsstationerna obemannade. Samtidigt har det på många håll utvecklats nya lokala lösningar för att tillgodose behovet av service. Nedgången i antalet försörjningsställen för bensin och diesel har dock stabiliserats successivt

under perioden, och under de allra senaste åren har förändringarna varit små.

- Mellan åren 2013 och 2014 minskade antalet grundskolor i landet med ca 0,5 procent. Det är framför allt antalet små skolor med färre än 50 elever som minskat sedan 2013.
- Antalet apotek har ökat med ca 43 procent sedan apoteksreformen. De flesta nya apotek har etablerats i områden med en mycket hög tillgänglighet till tätorter. I områden med låg tillgänglighet har antalet apotek minskat något, och i områden med mycket låg tillgänglighet till tätorter är antalet apotek oförändrat.
- Antalet postserviceställen minskade med knappt 2 procent under perioden 2012–2014.
- Antalet serviceställen för betaltjänster minskade med 2,7 procent mellan åren 2013 och 2014.
- Antalet vårdcentraler har ökat betydligt sedan 2007. Ökningen har till största del skett i områden med hög eller mycket hög tillgänglighet till tätorter. Det ökade antalet vårdcentraler kan nästan helt förklaras av ett ökat antal privata sådana.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill i likhet med föregående år när liknande förslag behandlades (bet. 2014/15:NU7) inledningsvis understryka betydelsen av en god tillgång till kommersiell och offentlig service i hela landet. En levande landsbygd är en förutsättning för långsiktig utveckling och tillväxt i hela landet och därmed för att Sverige ska stå sig väl på den globala arenan. Samtidigt står landsbygden inför stora utmaningar som berör tillgängligheten till offentliga och privata tjänster. I Sverige, liksom i övriga världen, pågår en urbanisering. Delar av landsbygden töms på folk medan de större städerna växer i tilltagande takt. Parallellt med detta har det skett en utveckling där grundläggande samhälls-service centraliserats till områden med en tilltagande befolkning, vilket leder till en försvagad service i regioner med ett minskat befolkningsunderlag. I likhet med tidigare år vittnas det i flera av de aktuella motionerna liksom i Tillväxtanalys tillgänglighetsanalys som refererats i det föregående avsnittet om att det på många håll runt om i Sverige blir allt längre till närmaste butik, mack eller serviceställe och offentlig samhällsservice. I vissa glesbygder är förutsättningarna begränsade för att kommersiella aktörer ska kunna bidra till att skapa en god tillgång till kommersiell service.

Utskottets uppfattning är att staten bör ta ett särskilt ansvar för att medborgare och näringsliv ska ha tillgång till en grundläggande nivå av kommersiell service. Som framgår av det föregående avsnittet har staten också genom åren genomfört flera insatser för att öka och stödja tillgängligheten till olika typer av service i glesbefolkade områden och i områden med en minskande befolkning. Det handlar t.ex. om att inrätta olika stöd till kommersiell service men också om särskilda insatser med finansiering från anslaget 1:1 Regionala

tillväxtåtgärder inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt och inom ramen för landsbygdsprogrammet. Utskottet ser positivt på att staten vidtagit dessa åtgärder och vill i sammanhanget särskilt påminna om det nyinrättade kompletterande stödet till kommersiell service i särskilt utsatta glesbygdsområden under perioden 2016–2019. Många lanthandlare i gles- och landsbygdsområden är särskilt viktiga eftersom de ofta även tillhandahåller en rad andra tjänster, och tack vare detta stöd kommer många strategiskt viktiga lanthandlare i särskilt utsatta glesbygder som annars riskerat att behöva stänga sin verksamhet att kunna fortsätta bidra till att upprätthålla denna viktiga service.

Utskottet har dock mot bakgrund av lägesbeskrivningen en förståelse för den oro som kommer till uttryck i flera av de aktuella motionerna över en försämrad service i glesbygderna. Utskottet välkomnar därför att den parlamentariska landsbygdskommittén i sitt fortsatta arbete särskilt kommer att titta på frågan huruvida staten behöver slå fast en form av miniminivå när det gäller tillgängligheten till kommersiell och offentlig service och vilket ansvar staten i så fall har när olika aktörer inte klarar av att leva upp till dessa nivåer. Utskottet vill i sammanhanget också lyfta betydelsen av tillgång till digital infrastruktur med hög överföringskapacitet för att alla medborgare ska ha goda möjligheter att använda sig av digitala samhällstjänster och digital service och noterar att även dessa frågor behandlas av landsbygdskommittén.

Utskottet, som inte ser några skäl för riksdagen att förekomma landsbygdskommitténs arbete, avstyrker därmed samtliga motionsyrkanden i avsnittet.

Återföring av medel från vatten- och vindkraft

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om återföring av medel från vatten- och vindkraft. Utskottet hänvisar till det gällande statliga budgetsystemet och anser därutöver när det gäller bygdeavgifter att riksdagen bör avvakta regeringens kommande proposition om prövning av vattenverksamheter.

Jämför reservationerna 2 (SD), 3 (C) och 4 (V).

Motionerna

Enligt vad som sägs i motion 2015/16:1895 av Saila Quicklund (M) får kommuner och bygder där vattenkraften byggts ut enbart ca 110 miljoner kronor per år i s.k. bygdemedel, samtidigt som statskassan inkasserar nästan 3 miljarder kronor årligen enbart i fastighetsbeskattning på vattenkraften. Motionären menar att dagens system där värdeströmmarna går till Stockholm för att sedan till viss del återföras i form av s.k. regionalpolitiskt stöd felaktigt bidrar till synen att vattenkraftskommunerna är bidragsmottagare. Återbäring

däremot, menar motionären, är ett bevis på det värdeskapande som sker i vattenkraftskommunerna.

I motion 2015/16:1898 av Saila Quicklund (M) förordas ett tillkännagivande om att regeringen ska se över möjligheterna att införa en kommunal fastighetsskatt på vindkraftsanläggningar. Därmed skulle det enligt motionären skapas ett uthålligt system för lokal utveckling, vilket även skulle underlätta lokal acceptans för vindkraft. Motionären påtalar också att det finns starka krafter från berörda bygder och kommuner som efterfrågar detta.

I kommittémotion 2015/16:2854 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) konstateras att det i dag finns en lagreglerad bygdepeng som ersätter de bygder som påverkats av utbyggnaden av vattenkraft. När det gäller vindkraft finns ingen motsvarande lagreglerad peng utan det sker i dag på frivillig basis runt om i landet, vilket har lett till att det finns en mängd olika lokala varianter på bygdepeng vid vindkraftsetableringar. För att skapa en starkare rättvisa mellan olika bygder vid en vindkraftsetablering föreslår motionärerna att bygdemedel för vindkraften ska hanteras på samma sätt som för vattenkraften och framöver regleras i lag (yrkande 19).

I partimotion 2015/16:2369 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 22 förordas att riksdagen tillkännager för regeringen att den ska utreda hur intäkterna från fastighetsskatten för industriella och elproducerande fastigheter kan regionaliseras. Motionärerna vill genom att fler delar av den statliga fastighetsskatten regionaliseras stärka den regionala beslutsnivån och regionernas möjligheter att föra en tillväxtfrämjande politik utifrån sina egna förutsättningar.

I motion 2015/16:3136 av Per Åsling (C) förordas att regeringen ska tillsätta en utredning för att utforma ett långsiktigt system där landets berörda kommuner/regioner får behålla en rättmätig del av vind- och vattenkraftens värden. Motionären påtalar att svenska kommuner och bygder i jämförelse med sina motsvarigheter i Norge får en mycket begränsad kompensation för de omfattande ingrepp i miljön som utbyggnaden av vattenkraften har inneburit. Lokalt stannar endast de s.k. bygdemedlen, ca 110 miljoner kronor per år för hela landet. Detta kan jämföras med fastighetsskatten för vindkraftsanläggningar som uppgår till 5,4 miljarder kronor, pengar som uteslutande går till staten.

Vissa kompletterande uppgifter

Tidigare behandling i riksdagen

Utskottet har vid upprepade tillfällen behandlat olika motioner om återföring av medel från vatten- och vindkraft samt vissa naturresurser, senast våren 2015 (bet. 2014/15:NU7). Utskottet avstyrkte då, liksom vid tidigare behandlingar, motionerna med motiveringen att nuvarande principer för statens budgethantering ska gälla även fortsättningsvis, dvs. att statliga inkomster från ett geografiskt område eller från en produktionsanläggning baserade på naturresurser inte ska kopplas till statliga utgifter inom samma område. Om

sådana kopplingar skulle införas skulle korrigeringar behöva göras till dessa kommuner via ett nytt kommunalt utjämningssystem eller via andra statliga budgetposter, vilket sammantaget skulle leda till en svårgenomtränglig budgethantering.

I fråga om bygdemedel noterade utskottet att Regeringskansliet sammanställde remissyttranden över slutbetänkandet från Vattenverksamhetsutredningen, som föreslagit att bestämmelserna om bygdeavgift ska upphävas. Utskottet noterade att flera remissinstanser motsatt sig detta förslag och uttalade att det avsåg att följa detta arbete.

Avvikande uppfattningar redovisades i två reservationer (C, V). Liknande motionsyrkanden har även avstyrkts av skatteutskottet (bet. 2012/13:SkU17) som delade näringsutskottets bedömning.

Bygdemedel

Bygdemedel regleras i 6 kap. lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet. Av 1 § framgår att den som har tillstånd till vattenverksamhet ska betala en årlig bygdeavgift som bestäms av mark- och miljödomstolen om verksamheten innebär drift av ett vattenkraftverk, en vattenreglering, vattenöverledning (för något annat ändamål än kraftändamål) eller ytvattentäkt.

Bygdeavgiften ska användas dels för att förebygga eller minska sådana skador av vattenverksamheten eller anläggningar för denna som inte har ersatts enligt 31 kap. miljöbalken och för att gottgöra sådana skador (dvs. skador för enskilda), dels för att tillgodose allmänna ändamål för den bygd som berörs av vattenverksamheten eller anläggningar för denna.

Närmare föreskrifter om dispositionen av bygdeavgifter återfinns i förordningen (1998:928) om bygde- och fiskeavgifter. Den som lider skada av verksamheten får ansöka hos den berörda länsstyrelsen om bidrag ur avgiftsmedlen om ersättning för skadan inte tidigare har bestämts av miljödomstolen. Sedan medel i mån av behov har avsatts för sådana bidrag ska resterande avgiftsmedel enligt 6 kap. 8 § användas för lån eller bidrag till investeringar för ändamål som främjar näringsliv eller service i bygden eller annars är till nytta för denna.

Statliga utredningar

I juni 2014 överlämnade Vattenverksamhetsutredningen sitt slutbetänkande I vått och torrt – förslag till ändrade vattenrättsliga regler (SOU 2014:35, särskild utredare hovrättsrådet Henrik Löv) till dåvarande miljöminister Lena Ek. Utredningen föreslog bl.a. att lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet skulle upphöra att gälla den 1 juli 2015, och därmed skulle bestämmelserna om bygdeavgifter upphävas. I utredningen konstateras att bygdeavgifterna nästan helt används till ändamål som inte har någon koppling till skadan i vattenmiljön som vattenverksamheten orsakar. I stället används pengarna t.ex. till bygdegårdar och samlingsgårdar (upprustning och

anpassning av byggnaderna för energieffektivisering), investeringar för tillgänglighet, turistnäringen och delfinansiering av bredbandsutbyggnad.

Utredningen har remissbehandlats och totalt har ca 170 remissyttranden inkommit från en rad olika instanser. Förslagen bereds i Regeringskansliet.

I februari 2010 överlämnade Vattenprisutredningen sitt betänkande Prissatt vatten? (SOU 2010:17) till dåvarande miljöminister Andreas Carlgren. I betänkandet redovisades olika typer av skade- och kompensationsavgifter, däribland s.k. bygdeavgifter. Utredningen föreslog att användningsområdet för bygdeavgifter borde ändras så att det i första hand avser investeringar för ändamål som främjar en god vattenmiljö. Enligt uppföljningsrapporten Biologisk mångfald i rinnande vatten och vattenkraft – En uppföljning (2011/12:RFR1) från miljö- och jordbruksutskottet har remissinstanserna varit negativa till förslaget om att ändra inriktningen på bygdeavgifternas användning.

Uppdrag till Tillväxtverket

I Tillväxtverkets regleringsbrev för 2015 framgår att myndigheten har fått i uppdrag att ta fram en sammanställning av redovisningarna från länsstyrelserna om inbetalade belopp för bygdeavgifter enligt förordningen (1998:928) om bygde- och fiskeavgifter för 2013 respektive 2014, och beslutad användning för dessa avgifter för respektive år uppdelat på belopp avsatta till användningen enligt 4 § i förordningen samt på belopp till allmänna ändamål. Sammanställningen ska enligt uppdraget även innefatta länsstyrelsernas beskrivningar av resultaten av de insatser som medlen för allmänna ändamål har använts till.

I mars 2015 överlämnade Tillväxtverket sin slutrapport till Regeringskansliet. Av rapporten framgår bl.a. att bygdeavgifterna under 2013 och 2014 till största del gick till området ”allmänna ändamål” och att de därmed ges till ett brett spektrum av investeringar och åtgärder. Vidare framgår att länsstyrelserna uppger att bygdeavgiftsmedlen är betydelsefulla för bygderna, särskilt för inlands- och fjällkommuner samt för rennäringen. Därtill konstateras att det kan vara svårt att hitta andra medel för den typ av insatser som bygdeavgiftsmedlen kan ges till. Medlen bidrar till att utveckla näringslivet och en levande landsbygd, vilket kommer näringslivet, de boende, inflyttare och besökare till nytta. Tillväxtverket konstaterar att medlen därmed går till insatser för det civila samhället för en levande landsbygd, vilket är i enlighet med riksdagens mål för den regionala tillväxtpolitiken, dvs. utvecklingskraft i alla delar av landet. Vidare uppvisar många projekt enligt länsstyrelserna positiva samhällseffekter och de främjar olika insatser inom det civila samhället som resulterar i förbättrade livsmiljöer för boende och inflyttade eller stärker förutsättningarna för näringslivet.

Utskottets ställningstagande

Som framgår av det föregående avsnittet har utskottet återkommande avstyrkt motioner med förslag om återföring av medel från vatten- och vindkraft. Utskottet, som konstaterar att de aktuella motionerna ligger i linje med dessa tidigare förslag, ser ingen anledning att ompröva tidigare bedömningar och vill därför påminna om vad det tidigare sagt om att de nuvarande principerna för statens budgethantering ska gälla, dvs. att statliga inkomster från ett geografiskt område eller från en produktionsanläggning baserade på naturresurser inte ska kopplas till statliga utgifter inom samma område. Det är fortfarande utskottets uppfattning att införandet av sådana kopplingar skulle kräva korrigeringar till dessa kommuner via ett nytt kommunalt utjämnings-system eller via andra statliga budgetposter. Detta skulle enligt utskottet sammantaget leda till en svårgenomtränglig budgethantering. När det gäller bygdemedel noterade utskottet våren 2015 (bet. 2014/15:NU7) att flera remissinstanser motsatt sig Vattenverksamhetsutredningens förslag (SOU 2014:35) om att bestämmelserna om bygdeavgiften ska upphävas. Remissförslagen höll då på att sammanställas i Regeringskansliet. Utskottet noterar att regeringen enligt propositionsförteckningen avser att överlämna en proposition till riksdagen om prövning av vattenverksamheter i september 2016 där den förväntas ta ställning till Vattenverksamhetsutredningens förslag. Riksdagen kommer då att få möjlighet att återkomma i frågan och utskottet ser därför liksom förra året inte något skäl att i nuläget uttala sig i frågan.

Med det sagda avstyrks samtliga motionsyrkanden.

Humankapital och jämställdhet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om humankapital och jämställdhet med hänvisning till pågående utredningar och insatser. Jämför reservation 5 (M) och särskilt yttrande 2 (C).

Motionen

I kommittémotion 2015/16:2454 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 9 betonas betydelsen av insatser på många politikområden för att målet med den regionala tillväxtpolitiken ska kunna nås. Motionärerna presenterar en rad olika förslag och framhåller bl.a. betydelsen av humankapital. En region som tillvaratar människors möjligheter kommer enligt motionärerna att vara en attraktiv region som genererar förnyelse och utveckling och därigenom också tillväxt. Motionärerna menar vidare att även jämställdheten kommer att stärkas genom att humankapitalet tas till vara.

Vissa kompletterande uppgifter

Jämställdhet i det regionala tillväxtarbetet

Av budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1 utg.omr. 19) framgår att regeringens mål för jämställd regional tillväxt är att kvinnor och män ska ha samma förutsättningar att nå inflytande i det regionala tillväxtarbetet och få tillgång till tillväxtresurser.

Den förra regeringen beslutade i mars 2012 om en handlingsplan för en jämställd regional tillväxt under perioden 2012–2014, inklusive regionala handlingsplaner. Av regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen för 2016 framgår att arbetet med handlingsplanerna har resulterat i kunskapsutveckling, stärkt samverkan och ett ökat fokus på jämställdhet i planeringen och genomförandet av program och projekt inom det regionala tillväxtarbetet.

Under perioden 2013–2015 pågick programmet Resurscentrum för kvinnor. Syftet med programmet är att synliggöra kvinnors villkor och öka kvinnors inflytande i det regionala tillväxtarbetet. Sammanlagt har 103,6 miljoner kronor i verksamhetsbidrag beviljats till 36 resurscentrum i 20 av Sveriges 21 län. Av regeringens resultatredovisning framgår att en delredovisning visar på stora variationer i de olika resurscentrumens målsättningar, aktiviteter och organisationsformer och därmed också möjligheten att nå resultat och påverka det regionala tillväxtarbetet enligt programmets mål. Av en tidigare resultatredovisning (prop. 2014/15:1 utg.omr. 19) framgår att resurscentrum bl.a. varit med och utarbetat jämställda regionala utvecklingsstrategier, stärkt kvinnors företagande, drivit projekt som påverkat ungas yrkesval för en mindre könssegregerad arbetsmarknad och tagit fram statistik som belyser jämställdheten och genuskontrakten i olika län. Cirka en femtedel av resurscentrumen har konkret bidragit till att förändra strukturer och verksamhet inom det regionala tillväxtarbetet i respektive län. Resultatet av verksamheten har påverkats dels av de olika förutsättningar som råder inom olika län när det gäller förmåga och vilja att arbeta för jämställd tillväxt i samarbete med resurscentrumen, dels av respektive resurscentrums kompetens och kontakter.

Som ett led i att bl.a. stärka jämställdhetsarbetet fattade regeringen i mars 2015 beslut om nya stödförordningar för de regionala företagsstöden. De nya förordningarna syftar bl.a. till att i ökad utsträckning nå kvinnor generellt och specifikt kvinnor och män med utländsk bakgrund.

Av Tillväxtverkets och Tillväxtanalys regleringsbrev för 2015 framgår att myndigheterna med utgångspunkt i tidigare uppdrag om jämställdhetsintegrering 2013–2014 ska redovisa en plan för hur de avser att fortsätta arbetet med jämställdhetsintegrering under 2015–2018 för att verksamheten ska bidra till att nå de jämställdhetspolitiska målen (prop. 2012/13:1 utg.omr. 13, bet. 2012/13:AU1, rskr. 2012/13:123) tillsammans med målet för näringspolitiken och målet för den regionala tillväxtpolitiken. Senast den 1 oktober 2015 skulle myndigheterna slutredovisa sina planer till Näringsdepartementet. Myndigheterna ska vidare senast den 22 februari 2018 i en delredovisning beskriva

och analysera resultatet av det arbete som genomförts under 2015–2017. Åtgärder och resultat ska även redovisas årligen i myndigheternas årsredovisningar. Vidare ska Tillväxtverket följa och stödja det fortsatta regionala arbetet för en jämställd regional tillväxt.

I december 2015 fattade regeringen beslut om att Tillväxtverket ska utveckla arbetet för jämställd regional tillväxt. Detta ska bl.a. ske genom samordning, stöd och lärande riktat till Sveriges regioner. Satsningen omfattar 36 miljoner kronor per år under perioden 2016–2018. Medel ska bl.a. fördelas till aktörer med regionalt utvecklingsansvar för deras arbete inom området jämställd regional tillväxt. Arbetet är en fortsättning på arbetet med regionala handlingsplaner för jämställd regional tillväxt 2012–2014, och satsningen ska leda till hållbara resultat genom att jämställdhet integreras i ordinarie verksamhet, t.ex. beslutsprocesser, arbetssätt och rutiner. Målet är att kvinnor och män ska ha samma förutsättningar att nå inflytande i det regionala tillväxtarbetet och på likvärdiga villkor få tillgång till de resurser som finns för regionala satsningar på hållbar tillväxt. Av Tillväxtverkets webbplats framgår att de regionala utvecklingsaktörerna kommer att prioritera vilka områden de vill arbeta med under perioden. Tillväxtverket framhåller att jämställdhet utöver att ha ett värde i sig antas bidra till att öka tillväxt genom att humankapitalet används effektivare, demokratin fördjupas, det sociala kapitalet ökar samt den regionala attraktiviteten och den regionala innovationsförmågan ökar.

I detta sammanhang kan även nämnas att det i strukturfondsprogrammen för 2014–2020 anges att jämställdhet ska användas som ett medel för hållbar regional tillväxt och för att stärka målpuffyllelsen inom programmet.

Utskottets ställningstagande

I motion 2015/16:2454 (M) förordas ett tillkännagivande om att regeringen ska tillvarata humankapitalet för att stärka jämställdhet och utveckla regionalpolitiken. Utskottet delar motionärernas uppfattning att det är av stor vikt att människors kunskap och erfarenheter tas till vara för att på så vis främja tillväxt och utveckling i hela landet. Utskottet vill med anledning av motionen framhålla att det, som framgår av det föregående avsnittet, under senare år har gjorts olika insatser för att skapa en jämställd regional tillväxt. Här kan t.ex. nämnas arbetet med att ta fram en nationell handlingsplan för jämställd regional tillväxt och de regionala handlingsplanerna samt Resurscentrum för kvinnor. Det betyder dock inte att inte mer kan göras för att stärka jämställdhetsperspektivet i den regionala tillväxtpolitiken för att därigenom på ett bättre sätt tillvarata humankapitalet. Utskottet konstaterar att Tillväxtverket har fått 36 miljoner kronor per år under perioden 2016–2018 för att utveckla det regionala jämställdhetsarbetet. Arbetet ska vara en fortsättning på arbetet med de regionala handlingsplanerna för jämställd regional tillväxt, och det är också de regionala utvecklingsaktörerna som kommer att prioritera vilka områden de vill arbeta med. Målet med arbetet uppges vara att kvinnor och män ska ha samma förutsättningar att nå inflytande i det regionala tillväxtarbetet och på

likvärdiga villkor få tillgång till de resurser som finns för att göra regionala satsningar på hållbar tillväxt. Med anledning av vad som sägs i motionen noterar utskottet särskilt att Tillväxtverket uppger att satsningen utöver att bidra till det inneboende värdet av jämställdhet i sig också förväntas leda till en ökad tillväxt bl.a. genom att humankapitalet används effektivare. Vidare konstaterar utskottet att ett viktigt syfte med de nya stödförordningarna för de regionala företagsstöden är att stöden i större utsträckning ska kunna nå kvinnor samt personer med utländsk bakgrund.

Utskottet vill i sammanhanget också påminna om att jämställdhet tillsammans med miljö och integration är en av de tre hållbarhetsdimensioner som särskilt ska beaktas inom ramen för prioriteringarna i sammanhållningspolitiken i Sverige 2014–2020.

Slutligen noterar utskottet även att den parlamentariska landsbygdskommittén i sitt fortsatta arbete bl.a. särskilt kommer att fokusera på frågan om hur det kan skapas bättre förutsättningar för att tillvarata den kraft och det engagemang som finns i Sveriges landsbygder – i form av de kvinnor och män som lever där och de organisationer som är verksamma där – i arbetet för en uthållig utveckling och tillväxt. I sammanhanget kan även nämnas att kommittén lyfter fram den möjlighet som nyanlända med hög utbildning och utbildning inom bristyrken kan innebära för hela landet och inte minst för vissa typer av landsbygdskommuner.

Med det sagda avstyrks motion 2015/16:2454 (M) i denna del.

Transportbidraget

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om transportbidraget. Utskottet hänvisar bl.a. till det pågående arbete som bedrivs för att öka kunskapen om transportbidraget.

Jämför reservation 6 (SD).

Motionen

I kommittémotion 2015/16:2351 av Josef Fransson m.fl. (SD) efterfrågas en översyn av transportbidraget (yrkande 2). Motionärerna konstaterar att anslaget för transportbidraget i statens budget under senare år har varit större än vad som har behövts för att täcka de ansökningar som kommit in. Förklaringarna till att allt färre söker bidraget uppges vara flera, t.ex. att företag flyttar eller att de inte är medvetna om att de kan ansöka om stöd. Motionärerna menar att det finns behov av att se över ersättningsnivåerna och sättet på vilket Tillväxtverket ska marknadsföra bidraget.

Vissa kompletterande uppgifter

Transportbidraget har varit föremål för flera översyner, och utskottet har i tidigare betänkanden refererat till studier genomförda av Tillväxtverket och Tillväxtanalys (bet. 2012/13:NU2 och bet. 2014/15:NU2). I en rapport från december 2012 (WP 2012:17) utvärderar Tillväxtanalys transportbidragets effekter på de stödmottagande arbetsställets förädlingsvärde, omsättning och vinst. Myndigheten har jämfört företag i sågverksindustrin som har fått transportbidrag med en jämförelsegrupp utanför stödområdet. Tillväxtanalys hittar ett positivt samband mellan transportbidrag och de stödmottagande arbetsställets omsättning och förädlingsgrad, men det finns inget belägg för att detta kan tolkas som en kausal effekt orsakad endast av bidraget. När det gäller transportbidragets effekter på de stödmottagande arbetsställets vinst visar resultatet inte på någon entydig positiv effekt. I rapporten redovisas svårigheten att studera effekter av transportbidraget. Vidare berörs också problemet med en svag koppling mellan mål och medel när det gäller bidraget. Tillväxtanalys menar att det inte är uppenbart hur ett transportbidrag kan öka förädlingsgraden på de stödmottagande arbetsstället.

I samband med budgetberedningen hösten 2015 (bet. 2015/16:NU2) konstaterade utskottet när det gällde transportbidraget att det enligt regeringen fanns ett mindre anslagsbehov för 2016 än vad som tidigare beräknats och för att kunna finansiera andra prioriterade satsningar föreslog regeringen att anslaget skulle minskas med 25 miljoner kronor för 2016. Utskottet hade inget att invända mot förslaget om en anpassning av anslagsnivån. I ett särskilt yttrande hänvisade Centerpartiet till sitt alternativa budgetförslag enligt vilket anslaget för transportbidraget skulle ha legat kvar på samma nivå som föregående år, dvs. 25 miljoner kronor mer än förslaget i budgetpropositionen för 2016.

När det gäller marknadsföring av transportbidraget genomförde Tillväxtverket enligt uppgift från myndigheten ett par insatser under 2015 för att öka kunskapen om bidraget. Myndigheten har dels per brev kontaktat samtliga företag inom de fyra nordligaste länen som inte tidigare sökt bidrag, dels genomfört en länsträff med de fyra berörda länsstyrelserna och de handläggare som arbetar med stödet. Målsättningen att öka kunskapen om transportbidraget finns också med i myndighetens verksamhetsplan. Tillväxtverket genomför en årlig enkät med ett s.k. nöjd-kund-index med de företag som har fått bidraget. Myndigheten uppger att det varken enligt enkätsvaren eller från annat håll finns några indikationer på att företagen har synpunkter på ersättningsnivån.

Utskottets ställningstagande

I motion 2015/16:2351 (SD) föreslås ett tillkännagivande om att regeringen ska se över transportbidragets ersättningsnivåer och ge Tillväxtverket i uppdrag att marknadsföra möjligheterna att få bidraget för näringslivet inom det berörda stödområdet. Transportbidraget används för att kompensera företag i

de fyra nordligaste länen för kostnadsnackdelar till följd av långa transportavstånd för varor och stimulera till höjd förädlingsgrad i områdets näringsliv. Som framgår av det föregående avsnittet har transportbidragets effekter undersökts, och även om det inte går att fastställa att det är en kausal effekt, finns det ändå indikationer som pekar på att bidraget har en positiv inverkan på de stödmottagande arbetsställdenas omsättning och förädlingsgrad. Utskottet vill med anledning av vad som anförs i den nämnda motionen framhålla vikten av att de företag som är berättigade till stöd känner till att det finns. Utskottet kan också konstatera att Tillväxtverket under 2015 genomförde insatser för att öka kunskapen om transportbidraget. Utskottet ser positivt på dessa insatser och att det vid behov görs ytterligare insatser i framtiden. När det gäller ersättningsnivån noterar utskottet vidare att det enligt myndigheten inte finns några indikationer på att företagen som tilldelats stöd har synpunkter på denna.

Med det sagda avstyrks den nämnda motionen i denna del.

Landsbygdssäkring

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om landsbygdssäkring med hänvisning till det aviserade arbetet inom ramen för den parlamentariska landsbygdskommittén.

Jämför reservation 7 (V).

Motionen

I kommittémotion 2015/16:377 av Håkan Svenneling m.fl. (V) presenteras en politik för en levande landsbygd med förslag på en rad åtgärder inom olika politikområden. Motionärerna betonar bl.a. att staten måste ta sitt fulla ansvar för landsbygdens utveckling och förordar att det ska införas ett system där alla politiska beslut analyseras utifrån vilka konsekvenser de får för landsbygden (yrkande 2). Ett sådant system med s.k. landsbygdssäkring har använts både i Storbritannien och på Irland.

Utskottets ställningstagande

I motion 2015/16:377 (V) förordas ett tillkännagivande om att regeringen ska landsbygdssäkra alla politiska beslut. Utskottet konstaterar att det i det delbetänkande (SOU 2016:26) som den parlamentariska landsbygdskommittén nyligen överlämnat till regeringen framgår att kommittén i sitt fortsatta arbete bl.a. särskilt kommer att fokusera på frågan om hur en framtida modell för effektiv landsbygdssäkring kan se ut. I betänkandet framhåller kommittén bl.a. att Sverige behöver en sammanhållen målstruktur för landsbygdernas hållbara utveckling. Landsbygdernas utveckling och tillväxt är beroende av de flesta politikområden som i dag utformas främst utifrån de

enskilda sektorernas prioriteringar och mål och oftast utan att landsbygdernas specifika förutsättningar och behov beaktas. Landsbygdskommittén anser att avsaknaden av tvärsektorieella angreppssätt och begränsade möjligheter att ta hänsyn till landsbygdernas särskilda förutsättningar är en allvarlig brist som försvårar avvägningar och prioriteringar mellan olika behov och politiska mål. Detta i kombination med den förda politikens innehåll och utformning, den svenska förvaltningsmodellen med organisatoriskt fristående myndigheter och avsaknaden av en modell för landsbygdssäkring av beslut, åtgärder och insatser sägs medföra att landsbygdernas potential inte tas till vara och förverkligas. Enligt utskottets mening framgår det således att frågan om landsbygdssäkring i hög grad är närvarande i kommitténs fortsatta arbete. Utskottet anser att riksdagen inte bör förekomma detta arbete och ser därmed inte något skäl till ett tillkännagivande.

Utskottet vill också i sammanhanget påminna om det uppdrag som Tillväxtverket har fått om att i dialog med Statens jordbruksverk (Jordbruksverket) kartlägga och analysera på vilket sätt ett landsbygdsperspektiv finns med i de regionala utvecklingsstrategierna och det regionala tillväxtarbetet hos aktörer med regionalt utvecklingsansvar och vid behov föreslå hur ett sådant perspektiv kan stärkas. Uppdraget ska redovisas senast den 16 oktober 2016.

Med det sagda avstyrker utskottet motion 2015/16:377 (V) i denna del.

Lokalt ledd utveckling och Leadermetoden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om lokalt ledd utveckling och Leadermetoden. Utskottet konstaterar att de medel som ska fördelas inom ramen för lokalt ledd utveckling under perioden i princip är in-tecknade och framhåller att det finns medel som kan användas för lokalt utvecklingsarbete utanför dessa medel. Utskottet hänvisar också till det pågående arbetet inom ramen för den parlamentariska landsbygds-kommittén.

Jämför reservation 8 (C, V).

Motionen

I motion 2015/16:377 (V) förordas ett tillkännagivande om att den s.k. Leadermetoden, som innebär ett partnerskap mellan det lokala näringslivet, den ideella sektorn och offentliga aktörer, ska användas för landsbygdsutveckling i hela landet (yrkande 23). Metoden används inom lokalt ledd utveckling som är en del av arbetet som bedrivs inom ramen för de europeiska struktur- och investeringsfonderna. Motionärerna konstaterar att Jordbruksverket beslutat att inte tilldela medel till fem områden och påtalar att dessa områden omfattar 437 000 landsbygdsinvånare i 31 kommuner från åtta län.

Vissa kompletterande uppgifter

Lokalt ledd utveckling och Leadermetoden

Leadermetoden är enligt Jordbruksverkets beskrivning en metod för att utveckla landsbygden inom lokalt ledd utveckling. Det är ett arbetssätt som öppnar för möjligheten att engagera sig i utvecklingen i sin bygd och få stöd för sina utvecklingsprojekt. Tanken är att lokal utveckling genomförs mest effektivt av dem som bor och verkar i ett område. Ordet Leader är en förkortning av en fransk mening "Liaison Entre Actions de Développement de l'Economie Rurale", vars betydelse är "samordnade aktiviteter för ekonomisk utveckling på landsbygden".

Arbetet organiseras genom att människor från den offentliga, privata och ideella sektorn samlas i ett partnerskap och bildar en lokal utvecklingsgrupp, dvs. en lokal aktionsgrupp. Den lokala aktionsgruppen verkar inom ett begränsat geografiskt område som kallas Leaderområde. I varje område tar aktörerna gemensamt fram en lokal utvecklingsstrategi där de kommer överens om vilka insatser som ska prioriteras under den kommande programperioden.

Inför programperioden 2014–2020 har det kommit in 53 ansökningar till Jordbruksverket om att få bilda Leaderområden tillsammans med en lokal utvecklingsstrategi för området. Av ansökningarna är det 49 som gäller flera fonder, varav 15 gäller alla fyra fonderna. Strategierna har bedömts av en expertgrupp bestående av företagen Open Eye och Sweco som har upphandlats för att utföra arbetet. Expertgruppen har efter det att de gjort sin bedömning lämnat över strategierna till en urvalskommitté. Urvalskommittén, som består av sex personer från den ideella, privata och offentliga sektorn, bedömer, poängsätter och rangordnar strategierna utifrån urvalskriterier som fastställts av Jordbruksverket.

Urvalskommitténs bedömning blir sedan underlaget för att avgöra vilka fonder som respektive strategi kan tilldelas, och utifrån en preliminär budgetfördelning bedöms också vilka strategier som kan uppnå tillräcklig kapacitet för administration av Leaderområdet.

Av Jordbruksverkets webbplats framgår att 48 strategier har prioriterats och tilldelats budget och därmed får möjlighet att bilda Leaderområden. Det är fem områden som inte blivit prioriterade. Enligt webbplatsen har alla strategi-ansökningar som har lämnats in haft en god kvalitet, men pengarna har inte räckt till alla strategier. De strategier som har fått högre poäng av urvalskommittén har därför prioriterats.

Utskottets ställningstagande

I motion 2015/16:377 (V) föreslås ett tillkännagivande om att den s.k. Leadermetoden bör användas för landsbygdsutveckling i hela landet. Utskottet vill med anledning av förslaget till tillkännagivande inledningsvis påminna om vad det sagt i ett tidigare sammanhang (bet. 2014/15:NU19) om lokalt ledd utveckling (LLU). LLU innebär möjligheter för de lokala och regionala

aktörerna att anpassa lösningarna efter de olika förutsättningar som råder, vilket i sin tur kan medföra en ökad effektivitet i utnyttjandet av tillgängliga resurser. LLU och den s.k. Leadermetoden med lokala aktionsgrupper innebär att arbetet präglas av ett underifrånperspektiv i samverkan mellan privata, offentliga och ideella intressen. Utskottet vill liksom då framhålla att det ser detta som en styrka. Som framgår i motionen och det föregående avsnittet har Jordbruksverket beslutat att prioritera och tilldela medel till 48 av 53 förslag till lokala utvecklingsstrategier inom ramen för lokalt ledd utveckling. Som framgår av den aktuella motionen omfattar de områden som inte har prioriterats ett stort antal landsbygdsinvånare i ett flertal kommuner som tidigare arbetat med LLU. Utskottet har förståelse för motionärernas oro för att detta riskerar att leda till en mindre sammanhållen landsbygdspolitik. Som framgår i det föregående är dock medlen inom ramen för LLU för perioden 2014–2020 i och med Jordbruksverkets beslut i princip intecknade. Arbetet med LLU är en viktig del av de politiska insatser som riktar sig till landsbygden även om det också finns pengar som kan användas för lokalt utvecklingsarbete utanför dessa medel, t.ex. inom ramen för stöd till lokal serviceutveckling, till projekt inom turism, idrotts- och fritidsanläggningar eller utveckling av småskalig infrastruktur. Utskottet önskar att de områden som inte prioriterats därigenom ska finna andra sätt att fortsätta sitt lokala utvecklingsarbete. Den regionala och lokala nivåns engagemang är en viktig grundstomme för landsbygderna och för att nå visionen om att hela landet ska leva. Utskottet välkomnar därför landsbygdskommitténs uttalande i det tidigare nämnda delbetänkandet att det är en viktig uppgift för staten att bevara styrkorna hos landsbygderna och skapa goda förutsättningar för ideella krafter att bidra till lokal utveckling och tillväxt. Som framgår i det föregående är frågan om hur det kan skapas bättre förutsättningar för att ta till vara den kraft och det engagemang som finns i Sveriges landsbygder prioriterad i kommitténs fortsatta arbete.

Med det sagda avstyrker utskottet motion 2015/16:377 (V) i den berörda delen.

Samordning och administration av projektmedel

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om samordning och administration av projektmedel genom att hänvisa till pågående insatser.

Jämför reservation 9 (KD).

Motionerna

I motion 2015/16:330 av Monica Green m.fl. (S) påtalas behovet av förändringar i tillämpningen av EU:s program i Sverige. Motionärerna efterfrågar

en översyn av framtagandet av de svenska programkomplement som avgör hur EU:s olika program får användas i Sverige och vilka regelverk som ska gälla. Vidare påtalas vikten av att Sverige inte lägger till regelverk och administrativa krav som inte är nödvändiga för programmens genomförande. Motionärerna anser också att Sverige på EU-nivå bör verka för en enklare ekonomisk redovisning som innebär att ett lämnat besked till en projektägare ska gälla. Detta ska gälla de förutsättningar och regler som meddelas såväl vid godkännandet av projektet som vid redovisningstillfällena. Projektägare ska inte kunna drabbas av ändrade regler utan att få information om dessa, eftersom de annars i efterhand riskerar att drabbas av att tidigare godkända redovisningar ogiltigförklaras.

I kommittémotion 2015/16:3147 av Penilla Gunther m.fl. (KD) föreslås ett tillkännagivande om att staten bör ha ett övergripande ansvar för att projektmedel som utlyses från nationell nivå samordnas för bättre resultat (yrkande 3). En nationell samordning skulle enligt motionärerna innebära att de nationella projektmedlen för arbetsmarknads- eller företagsfrämjande insatser inte motverkar varandra.

Vissa kompletterande uppgifter

Forum för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft

I juni 2015 beslutade regeringen att inrätta ett forum för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020. Forumet ska vara en mötesplats för dialog och samverkan mellan regeringen och regionala aktörer med uppgifter i det regionala tillväxtarbetet samt statliga myndigheter och vid behov även andra berörda aktörer och organisationer. Syftet med forumet är att det ska föras en kontinuerlig dialog om långsiktiga och strategiska frågor av betydelse för en hållbar regional tillväxt och attraktionskraft. Forumet ska därutöver bidra till regeringens tre prioriterade områden, dvs. att nå det övergripande målet om att Sverige ska ha lägst arbetslöshet i EU 2020, att miljöförstöringen ska stoppas samt klimatutsläppen minska och att sluta jämställdhetsgapet. Forumet omfattar dialog och samverkan på både politisk nivå och tjänstemannanivå. Av regeringsbeslutet framgår vidare att forumet också kan komma att omfatta tematiska arbetsgrupper som tillsätts vid behov för olika frågor av strategisk betydelse för det regionala tillväxtarbetet. Redan befintliga arbetsgrupper, nätverk och tjänstemannadialoger etc. ska också knytas till forumet. Tillväxtverket har fått i uppdrag att inrätta ett kansli till forumet, och sedan ett tidigare regeringsbeslut har det inrättats en analysgrupp för regional tillväxt och attraktionskraft som ska vara en viktig resurs för forumet. Av beslutet framgår att det ska tas fram ett arbetsprogram för arbetet i forumet.

De europeiska struktur- och investeringsfonderna

Inför programperioden 2014–2020 antog Europaparlamentet och rådet ett gemensamt regelverk för de europeiska struktur- och investeringsfonderna

(ESI-fonderna). Enligt det nya regelverket skulle Sverige och övriga medlemsstater ta fram en s.k. partnerskapsöverenskommelse mellan medlemsstaten och kommissionen. Partnerskapsöverenskommelsen ska fungera som ett övergripande ramverk och strategiskt dokument för ESI-fondernas genomförande i medlemslandet. Överenskommelsen syftar till att förbättra samordningen mellan ESI-fonderna och undvika en överlappning mellan dem för att på så vis uppnå bästa möjliga effekt av insatta medel. De ökade kraven på samordning mellan fonderna ledde till att det 2013 inrättades en fondsamordningsgrupp mellan de tre förvaltande myndigheterna, dvs. Jordbruksverket, Tillväxtverket och Svenska ESF-rådet. Gruppen har bl.a. fått i uppdrag att i så stor utsträckning som möjligt skapa enhetlighet och förenkling i genomförandet av ESI-programmen. Exempel på områden där myndigheterna planerar att samarbeta är schabloner, klumpsummor och uppföljning och utvärderingar.

Enligt uppgift från Tillväxtverket, som leder fondsamordningsgruppens arbete, har det bedrivits en del arbete på området sedan gruppen inrättades. De tre förvaltande myndigheterna har bl.a. samverkat i framtagandet av schabloner för sociala avgifter och indirekta kostnader för att förenkla budgetering och kostnadsredovisning för stödmottagarna.

Myndigheterna har vidare tillsammans utvecklat webbplatsen eufonder.se för att underlätta för allmänheten att söka information om ESI-fonderna.

För att underlätta för den som vill söka pengar från Europeiska regionala utvecklingsfonden (Eruf) har Tillväxtverket utformat en digital handbok där det finns information om att planera, ansöka, genomföra och avsluta ett projekt. Detta innebär att de som vill ansöka om projektmedel inte behöver söka upp aktuella EU-förordningar eller andra paragrafer utan kan finna allting samlat på ett strukturerat sätt hos myndigheten. Tillväxtverket har också vidareutvecklat e-tjänsten Min ansökan så att både ansökan om att få påbörja ett Erufprojekt och ansökningar om utbetalningar när projektet är igång kan göras elektroniskt. Tillväxtverket tillhandahåller även ett e-formulär för att underlätta redovisningen av personalkostnader i Erufprojekt. Eftersom sociala avgifter och indirekta kostnader numera utgör fasta schabloner kan dessa kostnader beräknas automatiskt i formuläret när stödmottagaren registrerat lön och arbetad tid för de som arbetar i projektet.

Utskottets ställningstagande

I motion 2015/16:3147 (KD) förordas ett tillkännagivande om att staten bör ta ett övergripande ansvar för att projektmedel som utlyses från nationell nivå samordnas.

Den regionala tillväxtpolitiken omfattar insatser på en rad olika politikområden, och utskottet delar därför motionärernas uppfattning att samordning och samverkan kan bidra till att politiken kan nå ett bättre resultat. Utskottet ser därför positivt på att regeringen har inrättat ett forum för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020. Utskottet noterar att forumet ska vara

en mötesplats för dialog och samverkan mellan olika aktörer och olika politik-områden på lokal, regional och nationell nivå. Dialogen ska föras både på politisk nivå och på tjänstemannanivå och omfattar bl.a. regeringen, Regeringskansliet, regionala aktörer med uppgifter i det regionala tillväxtarbetet samt statliga myndigheter. Syftet med forumet är att det ska föras en kontinuerlig dialog om långsiktiga och strategiska frågor av betydelse för en hållbar regional tillväxt och attraktionskraft. Av regeringsbeslutet framgår också att redan befintliga grupper, nätverk och tjänstemannadialoger som bedöms vara relevanta för det regionala tillväxtarbetet ska knytas till forumet. Den analysgrupp för regional tillväxt och attraktionskraft som den förra regeringen inrättade i maj 2014 uppges också vara en viktig resurs för forumet.

Utskottet vill också påminna om att det i direktiven till den parlamentariska landsbygdskommittén framgår att kommittén i sin analys av effekterna och betydelsen av den förda politiken inte bara ska inkludera den regionala tillväxtpolitiken och politiken för landsbygdens utveckling utan också annan nationell politik av betydelse för landsbygden. Viktiga aspekter ska vidare vara hur politikens åtgärder har kompletterat varandra, men också hur de kan ha överlappat eller motverkat varandra. I sitt delbetänkande (SOU 2016:26) framhåller kommittén bl.a. att samverkan mellan olika åtgärder måste fungera tillfredsställande för att undvika överlappningar och främja synergier mellan dessa. Samtidigt konstaterar kommittén att åtgärderna inom landsbygdsprogrammet och de regionala strukturfondsprogrammen är av något olika karaktär, vilket försvårar samverkan. Kommittén framhåller därför att samverkan, även om den är av stor vikt för ett effektivt genomförande av politiken, inte får bli överordnad de förväntade resultaten av politiken. Förväntningarna för samverkan måste därmed vara realistiska.

Avslutningsvis vill utskottet även nämna att Jordbruksverket, Tillväxtverket och Svenska ESF-rådet under programperioden 2014–2020 har i uppdrag att samverka för att förenkla genomförandet av programmen som finansieras av de europeiska struktur- och investeringsfonderna (ESI-fonderna). Arbetet ska bidra till att främja synergier och undvika överlappningar mellan fonderna. När det gäller de regionala strukturfondsprogrammen finns det under den nuvarande programperioden utöver de åtta regionala strukturfondsprogrammen även ett nationellt regionalfondsprogram. Syftet med det nationella programmet är att tillföra ett mervärde till det regionala tillväxtarbetet genom att komplettera de insatser som görs inom ramen för de regionala programmen. Vidare ska det nationella programmet identifiera och möjliggöra synergieffekter mellan regional, nationell och europeisk politik.

Med anledning av vad som sägs i motion 2015/16:330 (S) om behovet av förändringar i tillämpningen av EU-program i Sverige vill utskottet även påminna om vad det tidigare har anfört när liknande frågor behandlats (bet. 2013/14:NU27). I sitt ställningstagande med anledning av regeringens skrivelse om partnerskapsöverenskommelsen konstaterade utskottet att ett antal förändringar har gjorts av sammanhållningspolitiken inför perioden 2014–2020. Utöver den ökade samordningen som utskottet redan har nämnt

ska det finnas en ökad resultatfokusering och ett ökat fokus på förenklingar, t.ex. tydligare regler för stödberättigande och enklare redovisningar. Utskottet noterade vidare att regeringen i skrivelsen anför att åtgärder för att minska den administrativa bördan är högprioriterat för både kommissionen och regeringen och att det pågår ett brett förenklingsarbete i Sverige. Utskottet vill nu som då understryka att arbetet med att förenkla administrationen i strukturfondsprojekten är angeläget. Utskottet noterar att det bedrivits en del arbete på det här området och vill betona vikten av att arbetet vid behov fortskrider under perioden.

Utskottet kan sammantaget konstatera att det bedrivs en del arbete på område i linje med det som efterfrågas i de nämnda motionerna, som därmed avstyrks i de aktuella delarna.

Utvecklingen i vissa län och regioner

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden i avsnittet med hänvisning till att åtgärder som begärs för olika delar av landet i första hand ska prövas av de regionala organen och berörda myndigheter.

Motionerna

De motioner som berör åtgärder i särskilda län eller regioner förtecknas i en tabell i bilaga 2.

Utskottets ställningstagande

I detta avsnitt behandlas motioner med förslag som handlar om utvecklingen i särskilda län eller regioner. I likhet med föregående år när förslag om insatser och åtgärder i särskilda län och regioner har behandlats vill utskottet inledningsvis uttrycka sin förståelse för att enskilda ledamöter vill uppmärksamma problem eller framgångsrika insatser i vissa geografiska avgränsade områden. Utgångspunkten i utskottets prövning av motioner av detta slag har dock sedan hösten 2007 varit det övergripande målet för den regionala tillväxtpolitiken, dvs. utvecklingskraft i alla delar av landet med stärkt lokal och regional konkurrenskraft. Utskottets principiella uppfattning är i likhet med föregående år alltså att de åtgärder och insatser som begärs för olika delar av landet i första hand ska prövas inom ramen för de möjligheter som riksdagen och regeringen anförtror de regionala organen samt i förekommande fall olika myndigheter. Därmed avstyrker utskottet i linje med tidigare års ställningstaganden samtliga motionsyrkanden som finns förtecknade i tabellen i bilaga 2.

Reservationer

1. **Kommersiell och offentlig service på landsbygden, punkt 3 (M, C, L, KD)**

av Lars Hjalmered (M), Hans Rothenberg (M), Ulf Berg (M), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M), Said Abdu (L), Peter Helander (C) och Aron Modig (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2015/16:1190 av Lars Hjalmered m.fl. (M, C, FP, KD) yrkande 1,

2015/16:1934 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 3,

2015/16:2454 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 3 och

2015/16:3147 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkande 18 och avslår motionerna

2015/16:1099 av Jan R Andersson m.fl. (M) yrkande 1,

2015/16:1149 av Jabar Amin (MP),

2015/16:1375 av Anders Ahlgren och Anders Åkesson (båda C),

2015/16:2075 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 6 och

2015/16:2988 av Per Åsling och Anders Ahlgren (båda C).

Ställningstagande

Näringslivsutveckling, arbetskraftsförsörjning, utbildning, tillgång till offentlig och kommersiell service samt investeringar i informationsteknik och infrastruktur är väsentliga inslag i en modern regional tillväxtpolitik och en förutsättning för att livet utanför tätorterna ska fungera samt för en levande landsbygd. För att människor ska vilja bo och företag ska vilja verka i hela Sverige är det viktigt att det finns tillgång till en fungerande, grundläggande service på rimligt avstånd. Detta gäller såväl myndigheter som kommunal och kommersiell service. Upprätthållandet av en grundläggande servicenivå över hela landet är även viktigt för att människor ska känna sig trygga och krävs också för att hela Sverige ska kunna bidra på ett positivt sätt i flyktningmottagandet. Samhällets olika funktioner behöver finnas tillgängliga såväl i landsbygds- och glesbygdskommuner som i storstadskommuner.

I glesbygder har framför allt servicelösningar som bygger på lokala förutsättningar och samverkan med företagare och civilsamhället möjlighet att bli långsiktiga och bärkraftiga. Ett bra sätt är att upprätta s.k. servicecentrum i anslutning till den lokala lanthandeln eller andra etablerade samlingspunkter i

landsortssamhällen. Alliansregeringen genomförde därför satsningar på dessa. I vissa glesbygder är dock också förutsättningarna begränsade för att kommersiella aktörer ska kunna bidra till och skapa en god tillgång till kommersiell service. Vi vill därför i likhet med vad som anförs i motion 2015/16:2454 (M) förbättra tillgången på lokal service. Vidare anser vi i linje med vad som föreslås i motionerna 2015/16:1190 (M, C, FP, KD), 2015/16:1934 (KD) och 2015/16:3147 (KD) att regeringen ska se över regelverken och öka samordningen mellan myndigheter och förbättra samverkan mellan offentliga och kommersiella aktörer för att åstadkomma en god offentlig och kommersiell service i hela landet. Riksdagen bör därför genom att bifalla dessa motioner tillkännage detta för regeringen. Därmed tillstyrks de nämnda motionerna i de aktuella delarna. Övriga motionsyrkanden i avsnittet avstyrks.

2. Återföring av medel från vatten- och vindkraft, punkt 4 (SD)

av Josef Fransson (SD) och Mattias Bäckström Johansson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:2854 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) yrkande 19 och avslår motionerna

2015/16:1895 av Saila Quicklund (M),

2015/16:1898 av Saila Quicklund (M),

2015/16:2369 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 22 och

2015/16:3136 av Per Åsling (C).

Ställningstagande

I dag finns det bygdemedel som ekonomiskt ersätter de bygder som påverkats av utbyggnaden av vattenkraft. Ersättningen regleras i lag och innebär att den som har tillstånd till vattenverksamhet ska betala en årlig bygdeavgift. Dessa medel ska i första hand ersätta de kostnader som uppstått för att förebygga eller minska skadan eller ersättning för skadan från vattenverksamheten. Återstående medel fördelas sedan av länsstyrelsen och kan användas till både lån och bidrag som främjar det lokala näringslivet eller service i bygden.

Motsvarande bygdemedel för vindkraften finns inte reglerat i lag, men sker i dag på frivillig basis runt om i landet som en ersättning till de intressenter som är berörda av vindkraftsetableringar utan att vara markägare. Denna avsaknad av ett tydligt regelverk har utmynnats i en mängd olika lokala varianter

av bygdepeng vid vindkraftsetableringar, där även ersättningsnivåerna kan skilja sig uppemot en faktor tio. För att skapa en starkare rättvisa mellan olika bygder vid en vindkraftsetablering vill vi i likhet med vad som anförs i motion 2015/16:2854 (SD) att bygdemedel för vindkraften hanteras på samma sätt som för vattenkraften och framöver regleras i lag. Riksdagen bör därför tillkännage för regeringen att den ska återkomma till riksdagen med förslag om att införa en reglerad bygdepeng för vindkraften.

Med hänvisning till det anförda tillstyrks motion 2015/16:2854 (SD) i den aktuella delen. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

3. Återföring av medel från vatten- och vindkraft, punkt 4 (C)

av Peter Helander (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:2369 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 22,
bifaller delvis motionerna
2015/16:1898 av Saila Quicklund (M) och
2015/16:3136 av Per Åsling (C) samt
avslår motionerna
2015/16:1895 av Saila Quicklund (M) och
2015/16:2854 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) yrkande 19.

Ställningstagande

Välfungerande, självständiga och starka regioner är avgörande för att stärka den lokala och regionala konkurrenskraften och skapa bättre förutsättningar för företagande, innovationer och investeringar. För mig och Centerpartiet är det självklart att människor i större utsträckning ska få behålla frukterna av sitt eget arbete. Lika självklart är det att regioner som bidrar med värdefull produktion får behålla delar av detta värde. Det måste löna sig för kommuner och regioner att förbättra sitt företagsklimat, göra produktiva investeringar och upplåta mark åt viktig infrastruktur och produktion. Centerpartiet vill regionalisera flera delar av den statliga fastighetsskatten för att stärka den regionala beslutsnivån och regionernas möjligheter att föra en tillväxtfrämjande politik utifrån sina egna förutsättningar. Därför vill Centerpartiet att intäkterna från fastighetsskatten på industrifastigheter och elproducerande fastigheter ska regionaliseras. I ett första steg är det rimligt att fastighetsskatten på elproducerande fastigheter regionaliseras för att återbörda en del av värdet

från den klimatsmarta energiproduktionen till berörda regioner. Riksdagen bör därför genom att bifalla motion 2015/16:2369 (C) i den berörda delen tillkännage för regeringen att den ska utreda hur intäkterna från fastighets-skatten för industriella och elproducerande fastigheter kan regionaliseras. Liknande uppfattningar som de jag gett uttryck för här återfinns även i motion-erna 2015/16:1898 (M) och 2015/16:3136 (C), och i den mån de sammanfaller med det jag anfört kan de anses tillgodosedda, och de bör därför delvis bifallas. Övriga motioner avstyrks i de aktuella delarna.

När det gäller bygdemedel vill jag slutligen även påminna om vad Centerpartiets företrädare i utskottet anförde förra året när förslag liknande det aktuella förslaget om en reglerad bygdeavgift för vindkraften behandlades. Jag instämmer i vad som anfördes och är således starkt kritisk till Vattenverksamhetsutredningens förslag om att bestämmelserna om bygdeavgifter ska upphävas eftersom det riskerar att slå hårt mot många bygder och kommuner om de tas bort. Flera remissinstanser har även motsatt sig utredningens förslag i denna del. Den årliga inbetalningen av bygdeavgifter uppgår totalt enligt utredningen till mellan 110 och 130 miljoner kronor. För vissa små kommuner är det fråga om stora belopp sett till invånarantal. I Vattenverksamhetsutredningens slutbetänkande (SOU 2014:35) framkommer att flera av utredningens experter anser att det fortfarande finns ett behov av dessa avgifter, men enligt utredningens bedömning måste de omarbetas om de ska finnas kvar. Av utredningens konsekvensanalys framgår att kommunerna som regel inte kommer att ha möjlighet att med egna medel täcka den förlust som uppstår om bestämmelsen om bygdeavgifter upphävs. Bygdeavgifterna är av stor vikt för de delar av landet som delar med sig av sina naturresurser till hela landets utveckling och bör enligt min mening inte tas bort utan att det finns förslag på hur dessa bygder i stället skulle kunna kompenseras. Som framgår av det föregående förväntas regeringen överlämna en proposition om prövningen av vattenverksamheter i september 2016, och riksdagen får då anledning att återkomma i frågan.

4. Återföring av medel från vatten- och vindkraft, punkt 4 – motiveringen (V)

av Håkan Svenneling (V).

Ställningstagande

Som framgår av det föregående avsnittet avser regeringen att överlämna en proposition till riksdagen i september 2016 om prövning av vattenverksamheter. Regeringen förväntas då återkomma till riksdagen när det gäller Vattenverksamhetsutredningens förslag, inklusive det om att avskaffa bygdeavgifter. Eftersom riksdagen inom en snar framtid kommer att ha möjlighet att återkom-

ma i frågan ser jag inget skäl för riksdagen att i nuläget rikta ett tillkännagivande till regeringen om reglering av bygdeavgifter. Jag vill dock understryka att jag och Vänsterpartiet inte har ändrat uppfattning i frågan utan anser att det ska finnas en lagreglerad bygdeavgift för vindkraften. När det gäller Vattenverksamhetsutredningens förslag om att bestämmelserna om bygdeavgifter bör upphävas vill jag också påminna om vad Vänsterpartiets företrädare i utskottet anförde i sitt ställningstagande när liknande förslag behandlades våren 2015 (bet. 2014/15:NU7). Enligt flera remissinstanser som har motsatt sig förslaget, t.ex. Sveriges Kommuner och Landsting, Föreningen Sveriges Vattenkraftskommuner, Jordbruksverket och Länsstyrelsen i Jämtlands län, skulle ett avskaffande av bygdeavgifterna få allvarliga konsekvenser för många glesbygdskommuner. Ett förslag av den här karaktären, som riskerar att få stora konsekvenser för de berörda glesbygdskommunerna, bör enligt min mening inte genomföras utan att man lägger fram förslag om hur dessa bygder skulle kunna kompenseras i stället.

Med det sagda avstyrks samtliga motionsyrkanden i avsnittet.

5. Humankapital och jämställdhet, punkt 5 (M)

av Lars Hjalmered (M), Hans Rothenberg (M), Ulf Berg (M) och Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2015/16:2454 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 9.

Ställningstagande

I likhet med vad som anförs i motion 2015/16:2454 (M) anser vi att riksdagen bör tillkännage för regeringen att den ska tillvarata humankapitalet för att stärka jämställdhet och utveckla regionalpolitiken.

När regioner förtätas och växer möjliggörs ökad specialisering och ökad interaktion mellan företag och människor. Detta ökar produktiviteten. För att få fortsatt tillväxt krävs att alla resurser tas till vara. Förutom att ett land har olika geografiska, regionala och demografiska möjligheter är jämställdhet en viktig faktor för ett lands tillväxt. Liksom motionärerna anser vi att det är när humankapitalet tas till vara och används effektivt som potentialen i de regionala områdena kan utnyttjas väl.

En region som tillvaratar människors möjligheter kommer också att vara en attraktiv region som genererar förnyelse och utveckling. Därmed ökar också

tillväxten. Med jämställdhet kommer såväl förnyelse, attraktionskraft, lönsamhet och demokratiska värden som sociala värden att öka tillväxten i regionen och i landet. Hela Sveriges attraktionskraft, tillväxtpotential och sysselsättningsmöjligheter ska tas till vara på ett sådant sätt att det bidrar till hållbar regional tillväxt och utveckling. Detta innebär bl.a. att miljö, jämställdhet och integration på ett tydligt sätt integreras i det regionala tillväxtarbetet.

Med det sagda tillstyrks motion 2015/16:2454 (M) i denna del.

6. Transportbidraget, punkt 6 (SD)

av Josef Fransson (SD) och Mattias Bäckström Johansson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2015/16:2351 av Josef Fransson m.fl. (SD) yrkande 2.

Ställningstagande

Transportbidraget har under vissa år haft ett större anslag i statens budget än vad som har behövts för att täcka de ansökningar som har kommit in. Som en följd av detta har riksdagens majoritet i enlighet med regeringens förslag förordat att anslaget ska minskas de senaste två åren. Det finns dock enligt Tillväxtverkets handläggare olika delförklaringar till att allt färre söker detta bidrag. Det uppges bl.a. bero på att företag flyttar eller lägger ned sin verksamhet och att det finns företag som inte är medvetna om att de kan ansöka om stödet. I den mån företag inom stödområdet flyttar söderut inom Sverige menar vi att det är en tydlig indikator på att transportbidraget inte fullt ut fyller sitt syfte och att ersättningsnivåerna är för låga.

I enlighet med vad som anförs i motion 2015/16:2351 (SD) förespråkar vi därför ett tillkännagivande om att regeringen ska se över transportbidragets ersättningsnivåer och ge Tillväxtverket i uppdrag att marknadsföra möjligheterna att få bidraget för näringslivet inom det berörda stödområdet. Därmed tillstyrks den nämnda motionen i denna del.

7. Landsbygdssäkring, punkt 7 (V)

av Håkan Svenneling (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:377 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 2.

Ställningstagande

I likhet med vad som sägs i motion 2015/16:377 (V) anser jag att staten måste ta sitt fulla ansvar för landsbygdens utveckling. Regionernas framtid beror i hög grad på vilka insatser staten beslutar om på flera olika områden. En metod som använts framgångsrikt i Storbritannien och på Irland är landsbygdssäkring av alla politiska beslut. Det innebär att alla beslut analyseras utifrån vilka konsekvenser de får för landsbygden. Jag delar motionärernas uppfattning om att detta system även bör införas i Sverige och att riksdagen bör tillkännager för regeringen att den ska landsbygdssäkra alla politiska beslut.

Med det sagda tillstyrks motion 2015/16:377 (V) i denna del.

8. Lokalt ledd utveckling och Leadermetoden, punkt 8 (C, V)

av Peter Helander (C) och Håkan Svenneling (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:377 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 23.

Ställningstagande

Vi delar den uppfattning som förs fram i motion 2015/16:377 (V) att den s.k. Leadermetoden bör användas för landsbygdsutveckling i hela landet, vilket även bör tillkännages för regeringen. Lokalt ledd utveckling och Leadermetoden har varit en framgångssaga på svensk landsbygd sedan det infördes 1996. Det har inneburit ett lokalt beslutsfattande om projektmedel för lokal

utveckling utifrån lokala förutsättningar. Arbetet har genomförts enligt Leadermetoden som innebär ett trepartnerskap mellan det lokala näringslivet, den ideella sektorn och offentliga aktörer, främst kommunerna. Den ekonomiska finansieringen har följt EU:s programperioder med sjuåriga budgetar, och ett nytt ställningstagande var därför aktuellt under 2015. Den nya programperioden har gjort att Jordbruksverket beslutat att utesluta fem områden bl.a. med motiveringen att de inte anses ha tillräckligt bra strategier för att bli prioriterade i den budgetram som Jordbruksverket har. Vi anser visserligen att det är bra att Jordbruksverket ökat Leaderområdenas storlek för att på det sättet minska de administrativa kostnaderna, så att medlen i än högre grad kan gå till det som de är avsedda för. Dessutom tycker vi att det är viktigt att stödet verkligen går till gles- och landsbygd och inte riktas till större tätorter eller städer med redan goda förutsättningar för utveckling samt att stödet omfattar hela landet. Men vi anser också att Jordbruksverket borde ha fördelat tillgängliga medel så att även de fem bortvalda områdena, som omfattar 437 000 landsbygdsinvånare i 31 kommuner från åtta län ifrån norr till söder, skulle ha fått bilda Leaderområden. Dessa fem är alla områden som funnits med tidigare och där lokal kompetens och erfarenhet byggts upp under lång tid. Att inte inkludera dessa leder till en mindre sammanhållen landsbygds-politik och är högst olyckligt.

Med det sagda tillstyrks motion 2015/16:377 (V) i denna del.

9. Samordning och administration av projektmedel, punkt 9 (KD)

av Aron Modig (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:3147 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkande 3 och
avslår motion
2015/16:330 av Monica Green m.fl. (S).

Ställningstagande

I likhet med vad som anförs i motion 2015/16:3147 (KD) anser jag att staten bör ta ett övergripande ansvar för att projektmedel som utlyses från nationell nivå samordnas. Därmed skulle de nationella projektmedel som utlyses för arbetsmarknads- eller företagsfrämjande insatser inte motverka varandra, och på så vis skulle det vara möjligt att nå ett bättre resultat. Detta anser jag att

riksdagen bör tillkännage för regeringen genom att bifalla den nämnda motionen i denna del. Motion 2015/16:330 (S) avstyrks.

Särskilda yttranden

1. Vissa övergripande frågor om regional tillväxt, punkt 1 (C)

Peter Helander (C) anför:

I partimotion 2015/16:2369 (C) presenteras Centerpartiets politik för att utveckla hela landet. Jag har i det föregående ställt mig bakom utskottets ställningstagande att avstyrka förslaget i denna motion om att hela landet ska leva och utvecklas och att alla ska ha likvärdiga möjligheter att växa upp, gå i skolan, arbeta, bo, driva företag och konsumera kultur i hela vårt land. Som framgår av utskottets ställningstagande finns det en samsyn när det gäller detta, vilket inte minst framgår av landsbygdskommitténs delbetänkande (SOU 2016:26). Detta innebär dock inte att det inte finns några skillnader i synen på hur politiken ska utformas när det gäller specifika åtgärder för att nå det övergripande målet om att hela landet ska leva. Jag står givetvis bakom den politik som presenteras i den nämnda motionen där Centerpartiet också presenterar en rad förslag på olika områden, t.ex. infrastruktur, regelförenklingsspaket för kommuner, en digital allemansrätt, förslag för att skapa världens grönaste städer och regionala skattebaser. Dessa förslag behandlas under nuvarande riksmöte och jag och mina partikollegor har då möjlighet att utveckla vår politik på området. Detta gäller bl.a. i detta betänkande där förslaget om en regionaliserad fastighetsskatt för industriella och elproducerande fastigheter behandlas.

2. Humankapital och jämställdhet, punkt 5 (C)

Peter Helander (C) anför:

Jag har i det föregående ställt mig bakom utskottets ställningstagande om humankapital och jämställdhet men vill i detta sammanhang tydliggöra min uppfattning om satsningen om 36 miljoner kronor till Tillväxtverket under perioden 2016–2018.

Regeringen framhåller att satsningen ska leda till hållbara resultat genom att jämställdhet integreras i den ordinarie verksamheten, t.ex. i beslutsprocesser, arbetssätt och rutiner. Att ett jämställdhetsperspektiv genomsyrar den ordinarie verksamheten är givetvis viktigt men borde som jag ser det vara en självklarhet, inte minst när vi talar om den offentliga sektorn som ska vara en föregångare på detta område. Den här satsningen som nu genomförs sker dock på bekostnad av ett uteblivet verksamhetsbidrag till Svenska Riksförbundet Nationellt Resurscentrum för kvinnor (Winnet). I drygt 15 års tid har denna rikstäckande organisation arbetat med regional utveckling genom att bl.a. öka kvinnors deltagande inom företagande och öka jämställdheten på arbetsmarknaden. Dessutom är det inte minst en gräsrotsorganisation. Verksamheten har ett tydligt underifrånperspektiv med sina 80

medlemsorganisationer och drygt 8 000 medlemmar, och arbetet bedrivs huvudsakligen vid de regionala centrum som i dag finns över hela landet. För att Winnets arbete ska kunna bedrivas mer kraftfullt och med långsiktighet i fokus har sittande regeringar under de 15 år som föreningen varit aktiv stöttat med årliga resurstillskott – dvs. ända fram till den 31 oktober 2015 då bidraget utan någon uttalad motivering upphörde. Regeringen valde då i stället för att utveckla en befintlig organisation och verksamhet där 8 000 kvinnor är medlemmar att bygga upp en ny organisation, detta utan någon som helst samverkan med Winnet trots att tidigare utvärderingar från Tillväxtverket visar att det finns en tydlig tendens att jämställdhetsfrågan har kommit betydligt högre upp på agendan i de regioner där Winnet och regionerna har samverkat. Jag ställer mig frågande till hur regeringen tänker sig att den ska stärka jämställdhetsarbetet genom att ta pengar från en ideell organisation som har varit verksam i 15 år. Istället borde regeringen som jag ser det vara oroad över vilka konsekvenser det här beslutet kommer att få för organisationen på lokal och regional nivå och därmed deras pågående arbete för en jämställd regional tillväxt, när deras möjligheter att jobba vidare så plötsligt ryckts undan. Det är i alla fall något som oroar mig. Regeringen säger sig vilja stärka den regionala och lokala förankringen. Det är bra, men jag menar att det är just vad Winnet har stått för.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2015/16

2015/16:80 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om den skånska landsbygden som bostadsort och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:108 av Edward Riedl (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheten att införa ekonomiska frizoner i glesbygdsområden och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:330 av Monica Green m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av förändringar vad det gäller tillämpningen av EU:s program i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:377 av Håkan Svenneling m.fl. (V):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör landsbygdssäkra alla politiska beslut och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Leadermetoden bör användas för landsbygdsutveckling i hela landet och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:477 av Lotta Finstorp m.fl. (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Sörmland som försökslän för ökad tillväxt inom besöksnäringen och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:602 av Gunilla Svantorp m.fl. (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en aktiv politik för tillväxt i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av statlig närvaro i hela landet och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:610 av Patrik Engström m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Dalarna ska leva och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:776 av Lena Asplund (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över lokaliseringen av statliga företag och myndigheter och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:777 av Lena Asplund (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att göra det enklare att driva företag i glesbygd och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:782 av Robert Hannah (FP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att nya myndigheter placeras i en annan storstadsregion än Stockholm i framtiden, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förvaltningsmyndigheters placering enligt förvaltningsinstruktioner innebär en begränsning av var ledande tjänster i en myndighet kan placeras, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1013 av Maria Strömkvist m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att från statliga myndigheter och verk utkräva ett tydligare ansvar för utvecklingen av den regionala arbetsmarknaden och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1023 av Jasenko Omanovic och Eva Sonidsson (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga möjligheterna till regional hänsyn vid omorganisationer av statlig verksamhet och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1036 av Fredrik Lundh Sammeli (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten till bättre lokalisering av statliga verk och myndigheter i olika delar av landet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att få tydligare skrivningar i regleringsbrev och direktiv om det regionalpolitiska ansvaret och vikten av att alla myndigheter och verk medverkar till att de regionalpolitiska målen uppnås, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1056 av Sten Bergheden och Lotta Olsson (båda M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda vilka statliga myndigheter och verk som kan flyttas ut till andra delar av landet än huvudstaden och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheten att genomföra en utflyttning av vissa verk och statliga myndigheter till andra delar av landet än huvudstaden och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1099 av Jan R Andersson m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur informationen om och koordineringen av landsbygdsstöd till kommersiell service på landsbygden kan förbättras och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1149 av Jabar Amin (MP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör intensifiera sitt arbete i syfte att ta fram en strategi som garanterar basservice på landsbygden och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1190 av Lars Hjalmered m.fl. (M, C, FP, KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över regelverken och öka samordningen mellan myndigheter och förbättra samverkan mellan offentliga och kommersiella aktörer för att åstadkomma en god offentlig och kommersiell service i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att pröva möjligheten att utlokalisera myndigheter och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1218 av Mats Persson (FP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att myndigheter ska vara lokaliserade i samtliga storstadsregioner och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1375 av Anders Ahlgren och Anders Åkesson (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla nationell strategi för tillväxt och grundläggande service i hela landet och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1506 av Kalle Olsson och Paula Holmqvist (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om statliga jobb i hela landet och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1511 av Hans Ekström och Caroline Helmersson Olsson (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att få en bättre geografisk spridning och placering av våra myndigheter över landet och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1766 av Carl-Oskar Bohlin (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med en redogörelse för hur man tänker säkerställa att inte fler statliga jobb flyttas från mindre orter i Sverige till storstadsregionerna, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1866 av Eva Lindh m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska beakta en levande skärgård i en aktiv politik för landsbygdsutveckling och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1895 av Saila Quicklund (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om återföring av medel från vattenkraftsproduktionen till de kommuner och regioner där produktionen sker och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1898 av Saila Quicklund (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna till en kommunal fastighetsavgift på vindkraftsanläggningar och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1934 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över regelverken och öka samordningen mellan myndigheter och förbättra samverkan mellan offentliga och kommersiella aktörer för att åstadkomma en god offentlig och kommersiell service i hela landet och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1975 av Per-Ingvar Johnsson och Anders Åkesson (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utlokalisering av verksamheter inom statliga myndigheter från Stockholm till andra delar av landet och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2075 av Runar Filper m.fl. (SD):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheterna för ett kompletterande samhällsstöd till lanthandlare och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2140 av Jan-Olof Larsson m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av insatser för att stärka arbetsmarknaden i Västsverige och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2209 av Monica Haider m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av statlig närvaro i hela landet och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2344 av Eva Lindh m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av förutsättningar för arbetstillfällen på landsbygden och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2351 av Josef Fransson m.fl. (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om transportbidrag och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om omlokalisering av statliga myndigheter och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2369 av Anders W Jonsson m.fl. (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att hela landet ska leva och utvecklas och att alla ska ha likvärdiga möjligheter att växa upp, gå i skolan, arbeta, bo och driva företag och konsumera kultur i hela vårt land, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur intäkterna från fastighetsskatten för industriella och elproducerande fastigheter kan regionaliseras och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2391 av Lena Hallengren och Krister Örnfrjäder (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om lokalisering av statlig verksamhet till Kalmar län och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2454 av Lars Hjälmered m.fl. (M):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om satsningar på lokal service och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att pröva möjligheten att utlokalisera myndigheter och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillvarata humankapitalet för att stärka jämställdhet och utveckla regionalpolitiken och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2534 av Börje Vestlund m.fl. (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att beakta behovet av en urban tillväxtpolitik och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att beakta behovet av jobbfrämjande insatser för en växande Stockholmsregion och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2537 av Gunilla Carlsson m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om näringspolitik i Västsverige och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2653 av Cecilia Widegren (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skatter, regler och offentlig service bör utformas så att vi får en levande landsbygd och så att det är möjligt att leva i hela Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2854 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD):

19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en reglerad bygdepeng för vindkraften och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2988 av Per Åsling och Anders Ahlgren (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra en översyn av förutsättningarna för att inrätta en servicegaranti i hela landet som ger varje medborgare i Sverige en fungerande grundläggande service på ett rimligt avstånd, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

2015/16:3131 av Per Åsling (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åtgärder för att förbättra tillväxtförutsättningarna i Jämtlands län och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:3136 av Per Åsling (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att berörda kommuner och regioner ska få behålla en rättmätig del av vind- och vattenkraftens värden och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:3140 av Per Åsling och Anders Ahlgren (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om lokalisering av statliga myndigheter och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:3147 av Penilla Gunther m.fl. (KD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att staten bör ha ett övergripande ansvar för att projektmedel som utlyses från nationell nivå samordnas för bättre resultat, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över regelverken och öka samordningen mellan myndigheter och förbättra samverkan mellan offentliga och kommersiella aktörer för att åstadkomma en god offentlig och kommersiell service i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att pröva möjligheterna för utlokalisering av myndigheter och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Motionsyrkanden om utvecklingen i vissa län och regioner

Motionsyrkanden om utvecklingen i vissa län och regioner

Län eller region	Motion	Önskade åtgärder
Dalarna	2015/16:610 (S)	Insatser på en rad politikområden för att Dalarna ska leva.
Västsvrige	2015/16:2140 (S)	Insatser för att stärka arbetsmarknaden i Västsvrige.
Kalmar	2015/16:2391 (S)	Lokalisering av statlig verksamhet till Kalmar län.
Stockholm	2015/16:2534 (S)	Jobbfrämjande insatser för en växande Stockholmsregion.
Västsvrige	2015/16:2537 (S)	Näringspolitiska insatser i Västsvrige (yrkande 2).
Södermanland	2015/16:477 (M)	Södermanland som försökslän för ökad tillväxt inom besöksnäringen.
Skåne	2015/16:80 (M)	Insatser för att öka bosättningen på den skånska landsbygden (yrkande 2).
Jämtlands län	2015/16:3131 (C)	Förbättra tillväxtförutsättningarna i Jämtlands län.